

STATISTISKA KOMMITTÉNS BETÄNKANDE

HANDELSSTATISTIK

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

1908

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
Skrifvelse till Konungen	3.
Historik	5.
Kommitténs betänkande	9.
I. Den allmänna beskaffenheten af det handelsstatistiska materialet.	10.
<i>Nuvarande beskaffenhet s. 10. Kommitténs förslag s. 12. Transitörrelsen s. 13. Svensk fiskfångst utanför sjöterritoriet s. 14.</i>	
II. De särskilda uppgifterna i det handelsstatistiska materialet.	14.
<i>Uppgifter om varuslag s. 14. Uppgifter om ursprungs- och bestämmelseland s. 15. Kommitténs förslag s. 16. Uppgifter om kvantitet och värde s. 16. Värdesättningen s. 17. Värdeuppskattning s. 18. Ledamoten Eklunds förslag s. 19. Obligatorisk värdeklareration s. 21. Kommittémajoritetens förslag s. 22. Värdet vid riksgränsen s. 27. Uppgift om varas utländska ursprung s. 28. Frihamnarna i statistiken s. 28.</i>	
III. Handelsstatistikens organisation	30.
<i>Nuvarande organisation s. 30. Organisationens brister och sättet för deras afhjälpan s. 31. Kommitténs förslag s. 33.</i>	
IV. Handelsstatistikens publicering	36.
<i>Månadsstatistik s. 37. Kommitténs förslag s. 38. Arsstatistik s. 39. Kommitténs förslag s. 40.</i>	
Förslag till förordning rörande statistiken öfver utrikes handeln	43.
Förslag till särskilda bestämmelser rörande statistiken öfver utrikes handeln	48.
Redogörelse för handelsstatistiken i en del främmande länder	52.

TILL KONUNGEN.

Den af Eders Kungl. Maj:t den 20 januari 1905 tillsatta kommitté med uppdrag att verkställa utredning och afgifva förslag, huru inom rikets officiella statistik största möjliga enhet och planmässighet äfvensom ökad skynd-

samhet vid publikationen må kunna åstadkommas, får härmed i underdånighet öfverlämna den del af sitt betänkande, som afser handelsstatistiken, åtföljdt af dels förslag till förordning och till särskilda bestämmelser rörande statistiken öfver utrikes handeln, dels en inom kommittén utarbetad redogörelse för handelsstatistiken i en del främmande länder. Kommitténs betänkande utgör äfven infordradt utlåtande öfver vissa till kommittén öfverlämnade, i betänkandet närmare angifna handlingar.

Föreliggande del af betänkandet utgör dock så till vida icke kommitténs hela förslag i afseende på handelsstatistiken, att här icke upptagits till behandling frågan om det ämbetsverk, till hvilket handelsstatistiken bör vara förlagd, och följaktligen heller icke frågan om detta ämbetsverks organisation och personal samt om de anslag, som för handelsstatistiken blifva erforderliga. Sitt förslag i afseende på samtliga dessa frågor ämnar kommittén framlägga i den del af betänkandet, som skall behandla den officiella statistikens allmänna organisation.

Förslag till statistisk varuförteckning har af kommittén öfverlämnats genom underdånig skrifvelse den 30 oktober 1906.

De remitterade handlingarna återställas härjämte.

Stockholm den 30 maj 1908.

Underdånigst

ALFR. LAGERHEIM.

AXEL EKLUND.   PONTUS FAHLBECK.   WILHELM FLACH.
HJALMAR GULLBERG.   GUSTAV SUNDBÄRG.   LUDVIG WIDELL.

Eli F. Heckscher.

HISTORIK.

Den svenska handelsstatistiken räknar gamla anor. Men då dess äldre historia framställes i det betänkande, som den år 1854 tillsatta statistiska kommittén den 18 juni 1856 afgaf rörande inrättandet af ett statistiskt ämbetsverk, skall kommittén inskränka sig till en redogörelse för den utveckling som ägt rum sedan det sistnämnda året.

I midten af 1800-talet utgjordes de officiella svenska handelsstatistiska publikationerna liksom för närvarande i hufvudsak af Kommerskollegii berättelser angående handel och sjöfart, hvilka i enlighet med ämbetsverkets instruktion den 23 april 1831 årligen hade utgifvits sedan det sistnämnda året.

1854 års statistiska kommitté fäste uppmärksamheten på, att äfven Konungens befallningshafvandes femårsberättelser bland annat innehöllo en del uppgifter af växlande fullständighet angående de olika städernas handel och sjöfart, och påpekade olämpligheten af denna dubbla publicering. Vid den kort efter denna tid företagna förändringen i planen för femårsberättelserna blefvo emellertid dessa uppgifter i öfverensstämmelse med kommitténs mening i hög grad sammandragna.

I serien Bidrag till Sveriges officiella statistik, som 1858 kom till stånd, ingick såsom litt. F. Kommerskollegii berättelse angående utrikes handel och sjöfart samt såsom litt. E. dess berättelse angående inrikes sjöfart och handel. Den sistnämnda berättelsen berörde endast i ringa grad handeln, men innehöll dock uppgifter om handlande och deras betjäning samt om den för bevillning uppskattade inkomsten af handelsrörelse, hvilka uppgifter sedan dess endast undergått mindre omgestaltningar.

Uppgifterna om utrikes handeln i Kommerskollegii berättelse angående utrikes handel och sjöfart erhöles i hufvudsak från tullverket genom af Generaltullstyrelsen meddelade generalsammandrag öfver in- och utförseln samt vissa andra extrakt och redogörelser. Dessa tullverkets tabeller innehöllo bland annat uppgifter om kvantiteter af de olika varuslagen samt om deras s. k. tullvärden, om ursprungs- och bestämmelseländer samt om de för handelssamfärdseln använda fartygens nationalitet, om värdet af Sveriges omedelbara handel med olika länder, om in- och utförselns fördelning på de olika tullplatserna samt om tullumgälderna.

De för handelsberättelsen behöfliga värdeuppgifterna erhöles dock Kommerskollegium i hufvudsak på annat sätt, dels från prisnoteringar, dels genom

uppgifter från Sveriges konsulter i utlandet. Behovvet af detta senare slag af uppgifter berodde på sättet för värdeberäkningen.

Värdesättningen reglerades genom kungl. bref den 10 november 1832. Enligt detta skulle värdet beräknas olika, allt efter som införseln resp. utförseln ägde rum med inhemska fartyg och för svenska medborgares räkning eller med utländska fartyg. I det förra fallet skulle svenskens värde beräknas efter varornas värde i lastningsorten, sålunda i utländsk hamn, och exportens värde efter värdet i lossningsorten, sålunda likaledes i utländsk hamn, allt jämte tillägg resp. afdrag af kända umgälder i utländsk hamn. I det senare fallet skulle däremot värdet beräknas efter gångbart pris i Sverige. Till grund för denna anordning låg tydligen följande i och för sig fullt riktiga tankegång. När transporten var i svenska händer, medförde fraktkostnaden vid importen ej någon svensk betalningsförpliktelse till utlandet, men skapade vid exporten en svensk fordran på utlandet, medan motsatt förhållande ägde rum, när transporten låg i utländska händer. Alltså skulle vid transport med svenska fartyg fraktkostnaden för importen ej ingå på handelsbalansens debetsida eller öfver hufvud ingå i handelsbalansen, men fraktkostnaden för exporten ingå på handelsbalansens kreditsida; medan vid transport med utländska fartyg fraktkostnaden skulle ingå på debetsidan men ej på kreditsidan. Konsulernas uppgift var då att för varor, som in- eller utfördes på svenska fartyg, företaga och meddela värdeberäkning för varorna i lastnings- resp. lossningsorten, hvilket skulle ske med ledning af uppgifter från skepparna.

Kommerskollegii handelsberättelse utgjordes till och med 1870 hufvudsakligen af en ganska utförlig textredogörelse med insprängda statistiska uppgifter, medan tabellerna voro ganska fåtaliga. Redogörelsen meddelade under denna tid uppgifter om hela in- och utförseln af alla varor efter tulltaxans ordning, utan gruppindelning och utan värdeuppgifter för de särskilda varorna. I textform lämnades dessutom ganska utförliga uppgifter om handeln med hvarje särskildt land — hvarvid konsulatrappporter i betydlig utsträckning kommo till användning — och i tabellform totalvärdet af in- och utförsel för hvarje land, jämte en tablå öfver handelsbalansen, både i förhållande till hvarje land och i dess helhet, det sistnämnda i öfverensstämmelse med 1832 års kungl. bref, som föreskref upprättande af »en calculation, som utvisar, huru värdet i penningar af rikets import må anses förhålla sig till det som uppkommer, då exporten blifvit behörigen uppskattad». Därjämte förekommo bland annat kortare uppgifter om handeln på de viktigaste hamnarna, om nederlagsgods, om prisnoteringar och om växelslut. Alla viktigare uppgifter meddelades för hvar och ett af de sista tio åren.

År 1869 började Generaltullstyrelsen månatligen meddela kortfattade uppgifter om in- och utförseln af de viktigaste varuslagen, hvilken publikation sedan dess i hufvudsak förblifvit oförändrad.

Kommerskollegii berättelse för år 1871 underkastades en grundlig förändring, i det att man öfvergick till ett genomfördt tabellsystem och inskränkte textredogörelsen till några få sidor, hvarvid handelsstatistiken och sjöfartsstati-

stiken samtidigt gjordes till två skilda delar af berättelsen. I afseende på innehållet företogs inga inskränkningar, men däremot betydliga utvidgningar, hvarvid samma gruppindelning af varorna infördes som ännu tillämpas och uppgifter meddelades om alla in- och utförda varors fördelning på de olika tullplatserna.

Den viktigaste förändringen gällde dock värdeberäkningen. I skrifvelse till Kungl. Maj:t den 28 maj 1872 hade nämligen Kommerskollegium riktat en skarp kritik mot det bestående systemet, som ämbetsverket ansåg byggdt på en teoretiskt ohållbar grund, nämligen handelsbalansläran, och som dessutom erbjöd mycket stora praktiska olägenheter. Då konsulerna insände uppgifter på värdet af de olika varor, som in- eller utfördes från eller till deras distrikt under ett visst år, inträffade det nämligen ofta, att den del af dessa varor, som afsändts från distriktet i slutet af året, först följande år förekom i tullverkets uppgifter och tvärtom, med den påföljd, att statistiken upptog sådana varors kvantiteter under ett år, men deras värden under ett annat år. Därtill kom, att varor, som för konsuln angifvits såsom destinerade till Sverige, i verkligheten ofta ej nådde detta land utan lossades i någon utländsk hamn under vägen och tvärtom, samt slutligen att tiden stundom alls ej tillät skeppare, som endast anlöpte den ifrågavarande lastnings- eller lossningshamnen, att före fartygets afgang meddela konsuln sådana uppgifter, som kunde sätta denne i stånd att beräkna värdet. Följaktligen motsvarade de genom tullverket konstaterade kvantiteterna i många fall alldeles icke de af konsulerna meddelade värdena. För att i någon mån råda bot härpå hade Kommerskollegium därför från konsulerna i vissa viktiga orter begärt uppgift om ortens medelpris på olika varor och med ledning af detta beräknat totalvärdet. Denna sistnämnda utväg ansåg emellertid Kommerskollegium tydligen olämplig och föreslog därför, att värdet för hela in- och utförseln, oafsedt fartygens nationalitet, skulle beräknas efter den metod, som förut tillämpats endast i afseende på in- och utförseln med utländska fartyg, alltså efter gångbart pris i Sverige. Sedan detta förslag bifallits genom kungl. bref den 12 juli 1872, kom den nya beräkningsmetoden första gången till användning för 1871 års berättelse. Sverige afstod därigenom i likhet med de flesta andra länder från att i handelsstatistiken taga hänsyn till frakternas inverkan på handelsbalansen och öfvergick efter utländskt föredöme till en beräkningsmetod, som noga taget förutsätter att hela transporten bestrides af utländska fartyg.

Med undantag af några i 1885 års handelsberättelse nytillkomna tabeller — såsom om reimporterade och reexporterade varor, den förra tabellen byggd på uppgifter, som af tullverket meddelades på grund af ett kungl. bref den 11 december 1868 — undergick handelsstatistiken efter 1871 ingen väsentlig förändring före 1891, då i sammanhang med Kommerskollegii omorganisation en särskild statistisk afdelning upprättades inom ämbetsverket. I 1891 års berättelse lossades bandet mellan handelsstatistiken och sjöfartsstatistiken ytterligare, i det att berättelsen delades i två häften, ett för utrikes handeln och ett för utrikes sjöfarten. Textredogörelsen utvidgades, samtidigt med att ett

betydligt antal mindre ändringar och tillägg i tabellerna infördes och några af de vidlyftigaste tabellerna förkortades, hvarjämte en alfabetiskt ordnad varuförteckning med hänvisning till nummer såväl i den statistiska grupperingen som i tulltaxan vidfogades berättelsen.

Äfven fränsedt de ganska talrika förändringar, som blefvo en följd af ändrade tullförfattningar, företogos under de följande åren flera åtgärder för handelsstatistikens reformering. 1894 infördes två nya, stora tabeller, upptagande specifikation efter länder under hvarje varuslag, hvarjämte de använda medelvärdena för alla varuslag infördes i hufvudtabellen. Med 1895 års berättelse blef den länge förberedda skilsmässan mellan handelsstatistiken och sjöfartsstatistiken fullständig, i det att den inrikes och utrikes sjöfarten sammanfördes i en berättelse under litt. E., Sjöfart, samt den utrikes och inrikes handeln i en berättelse under litt. F., Handel. I handelsberättelsen intogs därvid den förut i litt. E. förekommande tabellen öfver handlande, hvilken tabell 1897 undergick den förändring, att däri gjordes skillnad på enskilda personer, aktiebolag och registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet.

Särskild uppmärksamhet ägnades under dessa år åt statistiken öfver samfärdseln med Norge, för hvilken uppgifterna i flera hänseenden varit mycket ofullständiga. I 1892 års berättelse redogjordes första gången för de på grund af mellanrikslagen från Norge tullfritt införda varor, som enligt tulltaxan eljest voro tullbelagda, hvartill 1895 kommo uppgifter om enligt samma lag för gränsbefolkningens behof tullfritt införda varor. Den landväga utförseln till Norge saknades däremot fortfarande till stor del i statistiken, då inga föreskrifter om dess angifvande voro utfärdade och angifning följaktligen endast förekom i de fall, då densamma, t. ex. på grund af anspråk på tullrestitution, låg i varuägarens eget intresse. För att i någon mån råda bot på denna brist upptogos från och med 1893 i en bilaga till berättelsen kvantitetsuppgifter angående Sveriges utförsel till Norge enligt norsk införselsstatistik. Sedan f. d. presidenten C. Fr. Wærn och öfverdirektören Elis Sidenbladh den 12 maj 1894 afgifvit förslag till förbättring af statistiken öfver varuutbytet med Norge och sedan mellanrikslagen 1897 upphört att gälla, utfärdades slutligen den 22 mars 1901 den ännu gällande kungl. kungörelsen angående uppgifter för denna statistik. De nya uppgifterna kommo första gången till användning i 1902 års handelsstatistik.

Den 10 april 1897 afgåfvo herrar C. Fr. Wærn och Elis Sidenbladh ett utförligt förslag till reformering af handelsstatistiken. För de olika delarna af detta förslag, äfvensom för de ändringar, som under de senaste åren företagits i den svenska handelsstatistiken, redogöres på vederbörliga ställen i kommitténs efterföljande betänkande.

KOMMITTÉNS BETÄNKANDE.

Till Statistiska kommittén har Kungl. Maj:t den 26 april 1905 för afgifvande af utlåtande öfverlämnat dels f. d. presidenten C. Fr. Wærns och öfverdirektören Elis Sidenbladhs underdåniga förslag den 10 april 1897 angående handelsstatistiken, jämte däröfver afgifna utlåtanden af Kommerskollegium och Generaltullstyrelsen gemensamt den 11 november 1899 samt af Statistiska tabellkommissionen den 2 juni 1900, dels Riksdagens underdåniga skrifvelse den 1 juni 1901 angående utredning rörande åstadkommandet af förbättrade uppgifter om rikets in- och utförsel af varor m. m., dels äfven Sveriges allmänna handelsförenings underdåniga skrifvelse den 29 januari 1903, jämte däröfver afgifvet gemensamt utlåtande af Kommerskollegium och Generaltullstyrelsen den 5 februari 1904.

Jämte betänkande öfver handelsstatistiken, hvilket tillika utgör utlåtande öfver de remitterade skrivelserna, har kommittén ansett sig böra framlägga förslag till stadganden i afseende på de uppgifter, som skola afgifvas för denna statistik, äfvensom för behandlingen af sådana uppgifter.

Några i särskild författning samlade föreskrifter angående handelsstatistiken hafva hittills icke förekommit i Sverige. Gällande tullstadga af den 1 juli 1904 innehåller emellertid bestämmelser angående angifning af varor vid in- och utförsel, och då nya sådana föreskrifter under förutsättning af bifall till kommitténs förslag blifva nödvändiga, kunde det ifrågasättas att antingen ur tullstadgan utesluta alla för statistiskt ändamål afsedda föreskrifter och sammanföra dessa i en särskild förordning, eller ock i tullstadgan intaga de af kommitténs förslag föranledda nya föreskrifterna. Den förra lösningen synes emellertid ej erbjuda några egentliga fördelar, då vissa föreskrifter angående angifning af varor alltid måste kvarstå i tullstadgan och en varuägare sålunda äfven under denna förutsättning måste taga hänsyn till såväl tullstadgans som den statistiska förordningens föreskrifter. Den senare lösningen åter torde förhindras bland annat däraf, att uppgifter för statistiken skola aflämnas ej blott till tullförvaltning, utan äfven till post- och järnvägsförvaltning. Under dessa förhållanden har kommittén icke ansett sig böra föreslå några ändringar i tullstadgan, men har i ett förslag till *Förordning rörande statistiken öfver utrikes handeln* (i det följande betecknad: f. fg) under hänvisning till tullstadgan sammanfört alla sådana för handelsstatistiken nödiga föreskrifter, som innebära förpliktelse för den trafikerande allmänheten och därför måste vara kända af denna. I ett förslag till *Särskilda bestämmelser rörande statistiken öf-*

ver utrikes handeln har kommittén åter intagit i afseende på statistiken erforderliga föreskrifter för de myndigheter, åt hvilka värden om densamma enligt kommitténs förslag bör anförtros.

De till handelsstatistiken hörande uppgifterna angående rikets handlande beröras ej af dessa författningar, utan böra fortfarande såsom hittills regleras genom särskilda föreskrifter från det statistiska ämbetsverket.

I. Den allmänna beskaffenheten af det handelsstatistiska materialet.

Nuvarande beskaffenhet.

Handelsstatistiken hvilar i Sverige liksom i andra länder till öfvervägande del på ett material, som icke insamlats för statistiskt ändamål utan tillkommit i tulluppbördens intresse. Äfven sådana uppgifter, som lämnas utslutande i handelsstatistiskt syfte, insamlas af tullverkets personal i sammanhang med de egentliga tulluppgifterna. Nästan hela det handelsstatistiska materialet består alltså af tullhandlingar. Det säger sig själf, att detta förhållande i många olika hänseenden måste inverka på handelsstatistikens beskaffenhet och organisation.

Af handelsstatistikens material böra först nämnas uppgifterna om *införda tullpliktiga varor*. Sedan varuägaren eller hans ombud aflämnat angifningsinlaga på sådana varor, med uppgift ej blott om godsets beskaffenhet, utan äfven om det land, hvarifrån godset blifvit inköpt eller eljest till Sverige afsändt (tullstadgan §§ 23 och 42), skall vid tullbehandlingen af vederbörande tulltjänsteman utfärdas en s. k. packhusattest, innehållande noggrant kontrollerade uppgifter om varornas beskaffenhet (med beteckningar efter statistiska varuförteckningen), myckenhet, resp. värde, och påförd tull. För tullpliktiga varor, som genast förtullats eller upplagts på nederlag, utgöra packhusattesterna handelsstatistikens primärmaterial; och för dessa varor kräfvades i själfva tulluppbördens intresse största möjliga noggrannhet i de meddelade uppgifterna. Dessa uppgifter äro alltså otvifvelaktigt den fullständigaste och tillförlitligaste delen af det handelsstatistiska materialet. Härei böra äfven inbegripas uppgifterna om varor, som förtullats från nederlag, ehuru packhusattester ej för dem användas utan endast vederbörligen kontrollerade och kompletterade angifningsinlagor.

Hvad därefter beträffar de *införda tullfria varorna*, befinnes materialet bestå af varuägarnas angifningsinlagor eller af särskilda på dem grundade packhusattester. I afseende på dessa varor tillser tullpersonalen, att uppgifterna om beskaffenheten äro riktiga och i öfverensstämmelse med statistiska varuförteckningen, men beträffande kvantiteten resp. värdet utöfvas i allmänhet ingen kontroll. Det ligger alltså i sakens natur, att uppgifterna beträffande införda tullfria varors myckenhet icke kunna vara lika tillförlitliga som de förut berörda uppgifterna.

Betydligt bristfälligare äro emellertid uppgifterna om utförda varor. Uppgifterna om *utförelsen sjöledes* lämnas alltid genom angifningsinlagor, kompletterade af tullpersonalen i hvad beträffar varuslaget, men okontrollerade i afseende på kvantitet resp. värde. Det ligger i sakens natur, att tullverkets kontroll beträffande varuslaget i detta fall blir mindre noggrann än då det gäller införda varor, eftersom tullverkets eget intresse kräfver ett fastställande af importvarornas beskaffenhet — redan för att bestämma om de äro tullfria eller icke — medan varuslaget vid utförelsen i allmänhet endast är af betydelse för statistiken. Det nu sagda gäller dock endast sådana utförda varor, för hvilka restitution af tull eller tillverkningsavgift icke ifrågasättes. Om sådan ifrågakommer, är tullverkets kontroll och följaktligen äfven uppgifternas noggrannhet fullt tillfredsställande. En ännu större brist beträffande utförelsen är dock det förhållandet, att icke alla utförda varor ens blifva vederbörligen angifna, alltså att icke hela utförelsen kommer till synes i statistiken. Fartyg, som skola afgå till utrikes ort, måste visserligen vara försedda med tullpass och äro skyldiga att för erhållande af sådant aflämna lastförteckning och angifningsinlagor på inlastadt gods (tullstadgan § 36 mom. 1 och § 37 mom. 4); men det torde ej sällan inträffa, att fartygsbefälhafvare såväl före som i synnerhet efter tullpassets utfärdande emottager gods utan att göra anmälan därom; och en sådan uraktlåtenhet, som icke är underkastad straff, kan under nuvarande förhållanden ej alltid upptäckas och aldrig beifras.

Öfvergår man slutligen till *med järnväg utförda varor*, torde uppgifterna vara ännu mindre tillfredsställande. I afseende på järnvägsexporten till Norge är visserligen föreskrifvet, att för gods, som ej är åtföljdt af förpassning, skall afsändaren till vederbörande järnvägsförvaltning aflämna angifningsinlaga, som sedan af järnvägsförvaltningen öfverlämnas till gränstullkammaren och från denna vid hvarje månads slut öfversändes till Generaltullstyrelsen (kungl. kungörelsen den 22 mars 1901). Dessa inlagor blifva emellertid icke föremål för kontroll eller komplettering vare sig af järnvägsförvaltningen eller af gränstullkammaren, utan hela granskningen af desamma måste verkställas efteråt i Generaltullstyrelsen, som har att genom brevväxling med resp. afsändare bringa angifningsinlagorna i tillfredsställande skick. Då därtill kommer, att intet ansvar åligger afsändarna för uppgifternas fullständighet eller noggrannhet, inses lätt, att detta material trots alla ansträngningar måste vara från flera synpunkter otillfredsställande.

Till dessa fyra hufvudslag af uppgifter — beträffande införda tullpliktiga varor, införda tullfria varor, sjöledes utförda varor och med järnväg utförda varor — komma sedan mindre ehuru ej betydelselösa grupper. Varor, som utföras landvägen annorledes än med järnväg, anmälas hos vederbörande tullförvaltning eller gränssidare och upptagas i tulljournalerna eller gränsbevakningens diarier, hvilka ligga till grund för statistiken. Öfver införda postpaket föres en särskild journal, där ej sådant gods packhusattesteras, och denna journal ligger likaledes till grund för statistiken; däremot saknas alla uppgifter om utförda postpaket. Slutligen föres äfven för passageraregods en

särskild journal; dock upptagas i denna gifvetvis endast tullpliktiga införda varor.

Det finnes emellertid två viktiga slag af varuförsel, som stå utrikeshandeln nära, men för hvilka inga statistiska uppgifter nu meddelas. Dessa äro *transitrörelsen* och *införseln af fisk*, som svenska fiskare fångat utanför svenskt farvatten. För den förra aflämnas visserligen redan nu inlagor, men dessa blifva ej föremål för någon statistisk bearbetning, medan däremot betryggande föreskrifter ej för närvarande finnas angående redovisningen af till Sverige införd, utanför svenskt farvatten fångad fisk.

Från magistrater och kronofogdar meddelas slutligen (i enlighet med Kommerskollegii på grund af kungl. bref den 22 december 1846 utfärdade cirkulär) uppgifter angående antalet handlande och deras betjäning, äfvensom den för bevilning uppskattade inkomsten af handelsrörelse.

*Kommitténs
förslag.*

Såsom redan från början anmärktes, är beskaffenheten af det handelsstatistiska materialet i främsta rummet beroende af tullverkets behof, nämligen så till vida som inlagornas och packhusattesternas allmänna karaktär äfvensom tullpersonalens befattning med själfva varorna närmast måste tjäna tullverkets syften. Af dessa skäl har kommittén ej ansett sig kunna ifrågasätta sådana uteslutande för statistiskt ändamål afsedda åtgärder som exempelvis vägning af tullfria varor vid införseln eller en mera ingående granskning af varorna vid utförseln, emedan dylika åtgärder, huru gagneliga de än kunde vara för statistiken, dock skulle i för hög grad besvära trafiken. Det synes ej heller vara anledning att förmoda, att vederbörandes egna uppgifter i dessa fall afvika i högre grad från det verkliga förhållandet. Kommittén har därför inskränkt sig till att i sitt förslag till förordning (§ 15) införa ett bemyndigande för tullförvaltning att kontrollera exportinlagornas riktighet genom yttre besiktning och, om anledning därtill förefinnes, profvägning af ett och annat kolli brutto.

Kommittén anser emellertid, att jämte nu upptagna varor äfven böra angifvas utförda postpaket (f. fg § 1 mom. 3), med undantag af sådana, hvilkas bruttovikt icke öfverstiger 2 kg och hvilkas värde tillika icke öfverstiger 5 kronor (f. fg § 4 mom. 2).

Slutligen anser kommittén, att åtgärder måste vidtagas för att de redan nu gifna föreskrifterna blifva bättre iakttagna än hittills skett. För detta ändamål har kommittén (f. fg § 19 mom. 3) föreslagit böter från och med 10 till och med 100 kronor för fartygsbefälhafvare, som vare sig för utförsel emottager gods utan att detsamma är åtföljdt af angifningsinlaga eller uraktlåter att till tullförvaltningen aflämna afgifna inlagor. Härigenom torde möjlighet vara beredd att erhålla fullständig uppgift på de sjöledes utförda varorna. Genom en i förslaget till förordning (§ 16) intagen föreskrift, om rätt för det statistiska ämbetsverket att från varuägare infordra alla för uppgifternas komplettering eller beriktigande eller för bearbetningen erforderliga upplysningar, synes vara sörjdt för bland annat kompletteringen af materialet för järn-

vägsexporten, enär vid tillvaron af en sådan föreskrift Konungens befallningshafvandes handräckning alltid kan erhållas för införskaffande af uppgifter, som ej på ämbetsverkets begäran lämnas. I anslutning till det Wærnsidenbladhska förslaget har kommittén vidare i sitt förslag till förordning intagit föreskrift därom, att angifningsinlaga skall vara försedd med behörig underskrift af varuemottagaren, resp. varuafsändaren eller deras ombud och att mottagaren, resp. afsändaren skall ansvara för dess riktighet och fullständighet (§ 13), hvarjämte kommittén tillika för uppsåtligt lämnade felaktiga uppgifter föreslagit böter från och med 25 till och med 250 kronor (f. fg § 19 mom. 2).

Genom ingen af dessa förändringar erhålles emellertid någon kännedom om transitrörelsen, hvarmed här menas den direkta försändningen af varor öfver Sverige mellan två främmande länder, äfvensom uppläggningar på transitupplag. För att erhålla statistik öfver denna rörelse föreslogs i det Wærnsidenbladhska betänkanudet föreskrift om att äfven transitvaror skulle angifvas på samma sätt som öfriga in- och utförda varor. Detta förslag afstyrktes emellertid af Kommerskollegium och Generaltullstyrelsen. Ämbetsverken fäste uppmärksamheten därpå, att tullstadgan vid transituppläggning och transitförsändning endast föreskrifver uppgifter om kärleus eller omslagens stycketal, beskaffenhet, märke och nummer, äfvensom kollinas vikt, men icke godsets beskaffenhet och kvantitet, liksom ej heller någon undersökning från tullverkets sida får förekomma. Ämbetsverken gjorde äfven gällande, att en ändring af denna anordning i den riktning förslaget innebar skulle beröfva trafikanten den hufvudsakliga fördelen af transituppläggningen.

Ej heller kommittén kan tillstyrka det nämnda förslaget, men anser, att statistiken bör meddela sådana uppgifter rörande transitrörelsen, som utan större svårigheter stå att vinna. För detta ändamål föreslår kommittén, dels att inlagorna beträffande transitrörelsen, i motsats till hvad för närvarande är förhållandet, blifva föremål för statistisk bearbetning, hvarigenom kännedom erhålles om kollitalet och kollinas bruttovikt, dels äfven att uppgifter om varornas beskaffenhet och myckenhet genom tulltjänstemännens försorg blifva antecknade på angifningsinlagorna, i den mån sådana uppgifter kunna erhållas. Föreskrifter härom äro intagna i förslaget till särskilda bestämmelser rörande handelsstatistiken (§ 7 mom. 3). Att i större utsträckning än detta förslag innebär föreskrifva uppgifter om transitrörelsen anser kommittén mindre lämpligt, dels af de anledningar ämbetsverken anfört, dels äfven af andra skäl. Transitrörelsen, som snarare kan betraktas såsom en transportrörelse än såsom en handelsrörelse, är i vårt land säkerligen ännu af så ringa omfattning, att några större uppoffringar för en statistik öfver densamma icke gärna kunna sättas i fråga. Och därtill kommer, att en fullständig statistik öfver transitrörelsen knappast är möjlig att åstadkomma, på den grund att tullfria transitvaror vid införseln vanligen anmälas till »fri disposition», emedan ägaren därigenom befrias från den omgång och kontroll, som transitförsändningen oundgängligen för med sig. Det torde alltså ej kunna undvikas, att en betydande del af transitrörelsen fortfarande kommer att ingå i statisti-

Transit-
rörelsen.

ken öfver den egentliga in- och utförseln, ett missförhållande, som dock delvis torde afhjälpas, ej genom särskilda uppgifter om denna rörelse, utan genom att, såsom kommittén i det följande närmare skall motivera, varornas utländska ursprung angifves vid utförseln.

Svensk fisk-fångst utanför sjöterritoriet.

Svenska fiskares fångst utanför svenskt sjöterritorium synes vara af den betydelse, att statistik däröfver icke får saknas. Visserligen tillhör denna fångst egentligen icke utrikeshandeln eller handeln öfver hufvud taget, eftersom handelsutbyte här icke äger rum och ej heller något annat slag af förvärf från främmande land, för hvilket ersättning från svensk sida förekommer; snarast är fiskfångsten i öppen sjö att betrakta såsom afkastningen från ett område, i hvilket Sverige likaväl som alla andra länder äger del. Att inräkna sålunda fångad fisk i Sveriges införsel kan därför icke anses berättigadt. Då kommittén trots detta i sitt förslag till förordning (§ 7) intagit föreskrift om att beskaffenhet och myckenhet af sådan fångst skall angifvas vid först angjorda tullplats eller kustbevakningsposter, innebär detta förslag i viss mån en provisorisk anordning, i det att föreskriften enligt kommitténs mening bör öfverflyttas till bestämmelserna för fiskeristatistiken, när en fullt ordnad sådan statistik kommer till stånd. Kommitténs provisoriska förslag, som öfverensstämmer med den i Tyska riket använda metoden, torde tillräckligt motiveras därigenom, att här trots hvad som nyss sagts dock föreligger en varuförsel öfver den svenska gränsen och att genom den föreslagna åtgärden undvikas det för närvarande stundom förekommande förhållandet, att denna fångst upptages såsom i egentlig mening införd fisk.

Utöfver hvad som nu har sagts anser sig kommittén icke böra väcka förslag om införande af några nya slag af inlagor eller attester för handelsstatistiken.

II. De särskilda uppgifterna i det handelsstatistiska materialet.

Uppgifter om varuslag.

Packhusattester och vederbörligen kontrollerade angifningsinlagor upptaga främst varuslaget. Intill början af 1907 voro tulltaxans rubriker i första rummet härvid normgifvande, ehuru särskilda föreskrifter, senast gifna genom Generaltullstyrelsens kungörelse den 2 januari 1893 med däri företagna ändringar och tillägg, medförde en delvis starkare specifikation än tulltaxans och dessutom bestämde sättet för journalisering af tullfria varor. För år 1907 föreskrefs emellertid genom kungl. bref den 14 dec. 1906, att den statistiska varuförteckning, hvartill kommittén afgaf förslag den 30 oktober 1906, skulle lända till efterrättelse vid angifningen af varuslaget, och genom kungl. bref den 22 november 1907 har blifvit bestämdt, att varuförteckningen tills vidare skall lända till efterrättelse från ingången af år 1908. I följd häraf har antalet positioner ökats från 876 till 2,037.

Genom fastställande af nu gällande tullstadga den 1 juli 1904 har bestämts (§§ 23 och 37 mom. 4), att vid införsel af varor från utlandet skall angifvas det land, hvarifrån godset blifvit inköpt eller för försäljning eller i annat syfte direkt eller öfver annat land till Sverige afsändt, och vid utförsel af varor det land, till hvilket godset blifvit såldt eller är till försäljning eller i annat syfte slutligen destineradt. Ehuru uttrycket »slutligen destineradt» sannolikt vålat någon osäkerhet, är otvifvelaktigt de nämnda föreskrifternas innebörd, att angifningsinlagorna skola innehålla uppgift om *inköps-* resp. *försäljnings-*land. Dessa bestämmelser aflöste en anordning, enligt hvilken endast lastnings- resp. lossningslandet blef upptaget, alltså det land hvarifrån resp. hvar till varan skeppats. Den nya ordningen ligger för första gången till grund för 1905 års handelsstatistik, och denna visar vid en jämförelse med föregående års statistik betydande skiljaktigheter mellan de två angifningsmetodernas resultat. Sålunda företedde exempelvis Sveriges införsel från Danmark en nedgång från 73·4 mill. kronor år 1904 till 39·8 mill. kronor år 1905 (från 12·7 % till 6·8 % af Sveriges införsel), samtidigt med att Sveriges införsel från Förenta staterna visade en ökning från 9·5 mill. kronor år 1904 till 41·5 mill. kronor år 1905 (från 1·6 % till 7·1 % af Sveriges införsel); från andra transatlantiska länder, såsom Brasilien och Argentina, visade sig införseln äfvenledes mångdubbelst större än den som förut varit känd. Synnerligen framträdande är ock skillnaden med afseende på länder i mer eller mindre saknad af sjögräns, hvilka förut i allmänhet icke förekommit i den svenska statistiken; sålunda visar sig beträffande Österrike vår införsel utgöra 1·4 mill. kronor och vår utförsel 1·1 mill. kronor, medan införseln från Schweiz befinnes utgöra 1·8 mill. kronor, allt enligt 1905 års handelsstatistik.

Den med år 1905 införda ordningen torde vara betydligt att föredraga framför den förut gällande, som numera också är öfvergifven i Norge och Danmark. Emellertid förekommer i flera länder, nämligen Tyska riket (sedan 1906), Österrike, Ungern och Schweiz, en tredje angifningsmetod, åsyftande att följa varorna längre än till närmaste säljare resp. köpare, nämligen till första säljare resp. sista köpare eller med andra ord till *produktions-* resp. *konsumtionslandet*. Denna tredje metod medför obestriddligen vissa fördelar. Genom uppgifter om det land, hvarifrån de i Sverige konsumerade varorna ursprungligen härstamma, resp. hvarest svenska varor förbrukas, skulle erhållas en viktig ledning för bedömande särskildt af möjligheterna till direkta handels- och sjöfartsförbindelser med aflägsnare länder. Det hos oss gällande systemet är dessutom mindre tillfredsställande i de numera ganska vanliga fall, då varor säljas till en kommissionär i någon stapelort, t. ex. Hamburg eller Antwerpen, och af denne vare sig efter uppläggning i frihamn eller genom direkta order säljas till ett annat land, exempelvis England. I ett sådant fall upptages varan i statistiken såsom utförd till Tyskland resp. Belgien, ehuru den i verkligheten kanske aldrig berört dessa länder.

Ehuru sålunda ej få skäl tala för den tysk-österrikiska metoden, ha emellertid skälen emot anordningen förefallit kommittén ännu mera vägande. Till

en början synes därvid böra framhållas, att i det alldeles öfvervägande flertalet fall dock en verklig försäljning resp. ett verkligt köp äger rum från resp. till det i vår handelsstatistik angifna landet. Och handelsstatistikens uppgift är, såsom dess namn antyder, i första rummet att framställa *den svenska utrikeshandeln*, alltså just de transaktioner, som komma till uttryck enligt den nuvarande ordningen. Endast i andra rummet har handelsstatistiken till uppgift att följa de in- eller utförda varornas förflyttningar före resp. efter slutet af den handelstransaktion, hvori svenska köpmän haft del. Det synes alltså ej vara berättigadt att till förmån för uppgifter af det senare slaget utesluta uppgifterna om de egentliga handelsförbindelserna.

Därtill kommer, att produktions- och konsumtionsländer långt ifrån alltid äro kända för importörer och exportörer. Vid införande af föreskrift om angifvande af produktions- resp. konsumtionsland skulle det därför blifva nödvändigt att hos oss liksom i Tyska riket och Österrike medgifva, att inköps- resp. försäljningsland finge angifvas, för den händelse produktions- resp. konsumtionslandet vore okänt. Men, såsom erfarenheten från Österrike tydligt visar, skulle en sådan föreskrift medföra, att uppgifter om produktions- resp. konsumtionsland blefve sammanblandade med uppgifter om inköps- resp. försäljningsland och följaktligen att slutsiffrorna icke komme att utgöra ett korrekt uttryck för vare sig det ena eller det andra slaget af handelsförbindelser. En sådan sammanblandning af olikartade uppgifter kan icke anses tillräddig.

Kommitténs
förslag.

Kommittén anser sig därför sakna anledning att ifrågasätta ändring i den med år 1905 införda metoden för angifning af varors ursprungs- och bestämmelseland och har i detta hänseende endast velat föreslå att, när godset utföres till ett uppgifvet land *för vidare befordran*, utan att dess slutliga destinationsland kan meddelas i angifningsinlagan, uppgift härom införes (f. fg § 6 mom. 1). Då emellertid äfven uppgifter om varornas produktions- och konsumtionsländer, såsom nyss påvisats, äro ur flera synpunkter önskvärda, anser kommittén, att åtgärder böra vidtagas för att jämte de för närvarande meddelade uppgifterna äfven erhålla sådana af det förstnämnda slaget. I detta syfte böra enligt kommitténs mening importörer och exportörer hafva att jämte inköps- resp. försäljningsland äfven angifva produktions- resp. konsumtionsland, i de fall då detta är känt och är ett annat än det förra (f. fg § 1 mom. 1).

Uppgifter
om kvantitet
och värde.

Uppgifter af största betydelse äro därnäst de som gälla varornas *kvantitet* och *värde*.

För det stora flertalet varor sker angifvandet efter kvantitet, i allmänhet efter vikt eller rymd och stundom efter stycketal. Värdeuppgifter förekomma endast i ett mindre antal fall, nämligen hvad tullpliktiga varor beträffar blott då värdetull är pålagd; och genom statistiska varuförteckningen, som bestämmer sättet för varornas angifvande, har den förändringen införts, att kvantitetsuppgift såsom regel skall lämnas jämte värdeuppgift då sådan är föreskrifven.

De af importörer och exportörer deklarerade varuvärdena gälla alltså endast en mindre del (omkr. 15 %) af antalet positioner i den statistiska varuförteckningen och äro sålunda enligt det nuvarande systemet af jämförelsevis ringa betydelse för statistiken, hvarjämte bör märkas, att deras antal ytterligare kommer att sjunka, i den mån värdetullarnas antal minskas. Det följer häraf, att under nuvarande förhållanden värdeuppgifterna i hufvudsak måste anskaffas på annat sätt än genom deklaration.

Fastställandet af de in- och utförda varornas värde är, såsom lätteligen inses, en uppgift af grundläggande betydelse för handelsstatistiken, främst af det skälet, att varuvärdet utgör den enda gemensamma mätaren på olika varors och varugrupperns betydelse. Här af följer nämligen, att man icke utan en tillfredsställande varuvärdering kan bedöma en varas eller varugrupperns betydelse i landets handelsomsättning, hvilket från flera synpunkter och icke minst från den handelspolitiska är af synnerlig vikt. Vidare följer här af, att värdesättningen möjliggör erhållande af slutsiffror för in- och utförseln samt alltså jämförelser dels dem emellan, dels emellan det egna landets och andra länders handelsomsättning. Goda uppgifter om värdet af in- och utförda varor ha vidare betydelse i ett annat hänseende, nämligen för jämförelser med uppgifter rörande det ekonomiska lifvets öfriga områden. Slutligen ha periodiska värdeuppgifter stort intresse för belysning af varuprisnivåns förändringar och af konjunkturvåxlingarna.

De metoder, efter hvilka varuvärderingen i handelsstatistiken i olika länder företages, inskränka sig i hufvudsak till två, hvarvid dock märkes, dels att metoderna stundom förenas med hvarandra, dels att båda metoderna kunna genomföras på olika sätt. De två metoderna pläga betecknas med uttrycken *värdeklaration* och *värdeuppskattning*. Deklarationsmetoden innebär, att varuägarna själfva ange värdet af de varor, som af dem in- eller utföras, medan uppskattningsmetoden innebär, att ett värde per kvantitetenshet af hvarje varuslag bestämmes genom beräkning och totalvärdena därefter erhållas genom multiplikation af de sålunda vunna enhetsvärdena med kvantitetssiffrorna.

Frågan om värdesättningen torde kunna betraktas såsom handelsstatistikens mest omstridda punkt. Det följer redan där af, att någon metod som garanterar erhållande af fullt exakta varuvärden knappast ännu kan anses funnen, och att statistiken således i detta fall mer än i många andra måste nöja sig med approximativ riktighet. Det ligger emellertid vikt uppå, att det system, som kommer till användning, lämnar stöd åt hvad man kunde kalla statistikens grundval, nämligen »de stora talens lag», som innebär, att de fel som finnas hos uppgifterna gå i motsatta riktningar och i det stora hela taga ut hvarandra. En metod, som medverkar till ett sådant resultat, har gifvetvis ett afgjordt företräde framför en metod, som kommer detaljfelen att uppträda i mångdubblad skala i slutresultaten.

Värdesätt-
ningen.

Värdeupp-
skattning.

Den i vårt land hittills använda metoden är värdeuppskattning. Genom ett fåtal experter erhåller Kommerskollegii afdelning för näringsstatistik årliga uppgifter om medelvärden för flertalet hufvudartiklar och bestämmer själf efter skriftväxling med handels- och industriidkare inom olika grenar enhetsvärdena på öfriga varuslag, hvarvid värdena för mindre viktiga varor vanligen få kvarstå oförändrade, där ej särskild anledning förefinnes att antaga någon under redogörelseåret inträdd värdeförändring. Med anledning af den nya varuförteckningens införande hafva emellertid för år 1907 fastställts nya enhetsvärden för alla i förteckningen upptagna varuslag, hvarvid antalet experter i någon mån och antalet korrespondenter betydligt ökats.

Det har redan ganska länge varit allmänt erkänt, att det nuvarande sättet för varuvärdenas bestämmande i vårt land lämnar mycket öfrigt att önska och är i oundgängligt behof af en grundlig reformering. Misstag i enhetsvärdenas bestämmande ha också ofta varit af betydande omfattning och framkallat stora felaktigheter i slutsiffrorna. Sålunda påpekades exempelvis i det Wærn-Sidenbladhska betänkandet, att värdet af snickeriarbeten af furu eller gran utan betsnung under en följd af år varit satt till 60 öre per kg i införseln, medan den alldeles öfvervägande delen af denna införsel utgjordes af i Norge fabrikerade trälådor och till sådana apterade brädstycken för fisktransport med ett värde af 3 eller högst 4 öre per kg å produktionsorten. Det i handelsstatistiken angifna värdet af denna vara kom därigenom under en följd af år att öfverstiga det verkliga värdet med en summa växlande mellan 900,000 och 1,600,000 kronor.

Fastställandet af enhetsvärden är visserligen ännu — såsom framgår af den efter betänkandet intagna redogörelsen för den utländska handelsstatistiken — den i flertalet länder använda metoden för bestämmande af handelsstatistikens varuvärden. Systemet kommer sålunda till användning i Danmark, Finland (för flertalet varor), Tyska riket, Österrike, Ungern, Italien, Frankrike, Nederländerna och Belgien samt för större delen af införseln i Schweiz; äfven i Norge tillämpas systemet ännu, men skall upphöra på grund af en år 1907 antagen lag.

I flertalet af dessa länder försiggår emellertid varuvärderingen på ett helt annat och grundligare sätt än som för närvarande är fallet hos oss. För ändamålet utses nämligen en *kommission af experter*, hvilken vanligen består af ett högst betydligt antal ledamöter. Experterna, som vanligen ej åtnjuta aflöning, sammanträda i allmänhet i sektioner för olika varugrupper och bestämma därvid enhetspriserna med ledning af egen erfarenhet och af det material, som ställes till deras förfogande af vederbörande statistiska ämbetsverk. Härvid tages noggrann hänsyn till alla förhållanden, som kunna gifva antydan om varornas värde.

Om varuvärderingen i vårt land fortfarande skall ske medelst enhetspriser, måste, enligt kommitténs enhälliga mening, det nuvarande systemet ombildas till hufvudsaklig öfverensstämmelse med de nyss omnämnda. Lämpligheten af en sådan lösning framhölls af Generaltullstyrelsen i dess gemen-

samt med Kommerskollegium afgifna utlåtande öfver det Wærn-Sidenbladhska förslaget, och inom kommittén har ett förslag i denna riktning framlagts af ledamoten *Eklund*.

Förslaget innebär tillsättandet af en kommission för värdesättningen, bestående af ett för ändamålet tillräckligt antal experter. Vid bestämmandet af enhetsvärdena böra experterna taga hänsyn ej blott till handeln med hvarje vara såsom en helhet, utan därjämte till den ungefärliga procenten af bättre och sämre kvaliteter i in- och utförseln och till de olika länder, med hvilka varuutbyte äger rum, hvarvid, om så anses erforderligt, olika enhetsvärden kunna bestämmas för in- och utförsel, liksom för införseln från eller utförseln till olika länder.

Denna anordning bör enligt förslagsställarens mening vara ägnad att undanröja de väsentligaste af de brister, som för närvarande vidlåda värdeberäkningen, i det att fullt sakkunniga personer få tillfälle att årligen beräkna enhetsvärdet för hvarje särskildt upptagen vara under öfverläggning sins emellan och med ledning af allt till buds stående material. Då specifikationen på varorna i hög grad utvidgats genom den statistiska varuförteckningen, i det att rubrikernas antal mer än fördubblats, blir det därjämte i framtiden lättare att utfinna ett jämförelsevis noggrant enhetspris för hvarje varuposition än förut varit förhållandet. Enär systemet tillämpas i det stora flertalet länder och bibehållits i Tyska riket och Österrike äfven i deras 1906 och 1907 antagna nya föreskrifter för handelsstatistiken, synes det enligt förslagsställarens mening icke finnas skäl att betvifla dess användbarhet i ett land med Sveriges jämförelsevis begränsade samfärdsel. Hvad särskildt Tyska riket beträffar, hafva af dess 111 handelskamrar 59, och däribland handelskamrarna i Berlin, Frankfurt am Main, Danzig, Elberfeld med flera viktiga handelsplatser, bestämdt uttalat sig emot hvarje värdedeklaration, 4 hafva förklarats värdedeklaration vid införseln utförbar, 7 hafva ej bestämdt yttrat sig och 41 hafva uttalat sig för obligatorisk värdedeklaration. Det öfvervägande antalet önskar således bibehålla värdeuppskattningsmetoden. Denna metod medför äfven fördelen att icke åsamka statsverket stora kostnader och att icke påslå den trafikerande allmänheten några ökade bördor.

Kommitténs samtliga *öfriga ledamöter* ha emellertid ansett sig förhindrade att biträda förslaget om bibehållande af systemet med enhetsvärden, äfven om detta system förbättras genom användning af experter i större utsträckning än för närvarande sker.

Såsom utförligt har visats i det Wærn-Sidenbladhska betänkandet, är nämligen möjligheten af att genom beräkning af enhetsvärden uppnå tillnärmelsevis exakta siffror för varornas verkliga pris synnerligen ringa. Äfven med den noggrannare specifikation, som genomförts i den statistiska varuförteckningen, förekomma ofta under en och samma varubrik flera olika varuslag; och om å ena sidan varuförteckningen underlättar kännedomen om de olika varuslagen, har den å andra sidan nödvändiggjort ett långt större antal experter än som förut erfordrades, alldenstund äfven skickliga affärsmän

Ledamoten
Eklunds för-
slag.

ingalunda alltid känna värdena på samtliga varor ens inom sin egen speciella bransch.

Mycket stor betydelse har vidare det förhållandet, som ej kunnat bortarbetas genom den nya varuförteckningen, att hvarje varuslag består af en mängd olika kvaliteter, med olikhet i pris efter hvarje nyans i form och färg, hvarje ändring i ålder, renhet och sammansättning. Ett exempel torde i detta hänseende vara tillräckligt. Till och med en så pass ensartad artikel som nord-amerikansk bomull ingår regelbundet i den europeiska marknaden i *sju* väsentligen olika kvaliteter: »ordinary», »good ordinary», »low middling», »middling», »good middling», »middling fair» och »fair». För att under sådana förhållanden kunna kalkylera ett riktigt medelvärde fordras att känna dessa kvaliteters andel i införseln, något som uppenbarligen undandraget sig den skickligaste köpmans omdöme. Följden blir då i detta liksom i andra hänseenden under ett expertsystem, att experterna antagligen komma att öfverföra de inom deras egen verksamhet rådande förhållandena till hela den handelsomsättning enhetsvärdet är afsedt att gälla.

Äfven om man kunde antaga, att de tillkallade experterna vore i stånd att noggrant bedöma, hvilka kvaliteter som införskrifvas eller utföras af andra importörer och exportörer — något som, efter hvad nu är visadt, förefaller föga sannolikt — återstå emellertid andra betydande svårigheter. En af dessa är prisväxlingarna under årets lopp, hvilka knappast i ett land med Sveriges brist på varubörser kunna konstateras efteråt, men hvilka kunna vara af stor omfattning. En annan olägenhet ligger i svårigheten att taga hänsyn till de lokala prisdifferenserna, hvilka på grund af våra geografiska förhållanden och därmed sammanhängande transportsvårigheter kunna vara mycket betydande. Denna sista svårighet skulle endast kunna afhjälpas genom tillkallande af experter för alla viktigare varor från landets alla olika delar, något som knappast kan anses såsom en praktiskt utförbar anordning.

Slutligen utgör systemet med enhetsvärden ett hinder för införande af värdeuppgifter i månadsstatistiken och utesluter öfver hufvud möjligheten att genom handelsstatistiskt material följa de periodiska prisväxlingarna.

Kommerskollegium, som haft en långvarig erfarenhet af experters användning för varuvärdenas bestämmande, har också funnit deras användbarhet äfven i gynnsammaste fall ganska begränsad. Sälunda har det visat sig vara ett ofta återkommande förhållande, att från två olika hvar för sig både insiktsfulla och intresserade näringsidkare på samma område inkommit vidt skilda förslag till enhetsvärden äfven för i statistiken noggrant uppdelade varuslag. Kommerskollegium förklarade också i sitt gemensamt med Generaltullstyrelsen afgifna utlåtande öfver det Wærrn-Sidenbladhska betänkandet, att någorlunda tillförlitliga värdesummor »i många och viktiga fall äro fullkomligt omöjliga att erhålla».

Då, såsom förut blifvit omnämndt, intet system för varuvärderingen kan anses fullt tillfredsställande, vore det likväl tänkbart, att det föreslagna expertsystemet trots sina brister kunde förtjäna att komma till användning. Detta är

dock, enligt kommittémajoritetens mening, icke förhållandet. Systemet bryter nämligen i själfva sin princip mot den statistikens grundlag, som förut antydts, i det att ett äfven i ganska ringa grad felaktigt enhetsvärde ofta medför en synnerligen betydande afvikelse i varuvärdets slutsiffror. Med andra ord, systemet ackumulerar felen i stället för att bidra till deras utjämnande. Sålunda skulle exempelvis en afvikelse från det verkliga priset af 2 öre för lysolja per kilogram innebära en felaktighet af $1\frac{3}{4}$ mill. kronor i värdet af varans hela import, och en afvikelse af 25 öre per hektoliter beträffande stenkol innebära ett motsvarande fel af omkr. 10 mill. kronor. Så betänkliga dessa fel än äro, torde det ej kunna sägas, att de öfverskrida gränsen för hvad som under ett t. o. m. ganska väl organiseradt system med enhetsvärden kan inträffa och har inträffat. Särskildt visar erfarenheten från nästan alla håll, att de beräknade enhetsvärdena gärna blifva för höga. En jämförelse mellan deklarerade och beräknade värden af Finlands trävaruexport 1906 ger sålunda det resultat, att värdet enligt enhetsberäkning utgör 140 millioner, men enligt deklaration endast 129 millioner finska mark, alltså en skillnad mellan de två systemens resultat af 11 millioner mark, hvarvid det efter gjorda undersökningar ej anses råda tvifvel om att det lägre värdet kommer sanningen närmast. I den svenska statistiken torde de beräknade exportvärdena kanske kunna antagas komma de verkliga värdena närmare, och det är därför framför allt i afseende på importen som vår statistik sannolikt räknar med högre värden än de verkliga. En följd af den nu hos oss tillämpade värdeuppskattningsmetoden är alltså, att handelsstatistiken troligen kommer vår handelsbalans att framträda såsom mera ogynnsam än den i verkligheten är.

Kommitténs flertal, nämligen *ordföranden* samt ledamöterna *Fahlbeck*, *Flach*, *Gullberg*, *Sundbärg* och *Widell* ha därför — i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Kommerskollegium i dess nyss anförda utlåtande — ansett, att arbetet med vår handelsstatistik i förevarande hänseende blir till ej ringa del förfeladt, om icke ett nytt system för värdesättningen genomföres. Kommitténs flertal finner därför, att den *obligatoriska värdedeklarationen* bör föreskrifvas såsom medel för erhållande af handelsstatistikens värdeuppgifter.

Obligato-
risk värde-
deklara-
tion.

Denna metod tillämpas för närvarande i Storbritannien, Amerikas förenta stater, Ryssland, Hamburgs frihamn och Bremen på såväl in- som utförsel, vidare i Schweiz på hela utförseln och på sådana varor i införseln, för hvilka medelvärden äro svårast att bestämma, samt slutligen i Finland dels på vissa svårt värderbara, mindre betydande varor, dels äfven sedan 1905 på trävaror i exporten. Genom 1907 års lag om åstadkommande af uppgifter till den officiella statistiken har deklarationssystemet blifvit föreskrifvet äfven i Norge, ehuru denna föreskrift af vissa administrativa skäl ännu icke där börjat tillämpas; och i Tyska riket äger Bundesrat, enligt 1906 års lag angående handelsstatistiken, myndighet att föreskrifva värdedeklaration för olika varuslag.

Förslag om obligatorisk värdedeklaration framställdes i vårt land första gången genom det Wærn-Sidenbladhska betänkandet, som gick ut på att obliga-

torisk värdeklaration skulle införas för all såväl in- som utförsel och att värdet såsom regel skulle angifvas i själfva angifningsinlagan. För att tullförvaltningarna skulle hafva säkerhet för erhållande af värdeuppgifter, som ej kunnat lämnas i denna inlaga, föreslogs åter, att därest tullförvaltning funne en inlämnad angifningsinlaga vara ofullständig, tullförvaltningen skulle ålägga varuägaren, om inlagan afsåg infördt tullfritt gods, att före godsets utlämnande behörigen fullständiga inlagan, om inlagan åter afsåg tullpliktigt gods, att före eller senast vid erläggande af tullafgifterna inlämna ny, fullt specificerad inlaga med alla föreskrifna uppgifter, och om inlagan slutligen afsåg utförsel, att senast inom 8 dagar afgifva ny fullständig inlaga vid vite af 5 kronor för hvarje dag därutöfver dröjdes.

Öfver det Wærn-Sidenbladhska betänkandet, som alltså i nu ifrågavarande punkt gick ut på att införda varor ej skulle utlämnas af tullverket förr än alla föreskrifna uppgifter (och närmast värdeuppgifterna) afgifvits, infördrades gemensamt utlåtande från Kommerskollegium och Generaltullstyrelsen. Det förra ämbetsverket begärde med anledning häraf yttranden från ett stort antal myndigheter och korporationer, hvilka yttranden i allmänhet förordade värdeklarationens införande. Kommerskollegium förklarade sig också i sitt utlåtande utan tvekan kunna på det lifligaste tillstyrka förslaget härom. Delvis med anledning af de till kollegium inkomna yttrandena förklarade emellertid kollegium de i det Wærn-Sidenbladhska betänkandet föreslagna säkerhetsföreskrifterna för värdeuppgifternas erhållande vara i fråga om införseln alltför betungande för varuägarna och störande för trafiken. Kollegium ansåg därför, att varan ej borde kvarhållas på grund af felande värdeuppgift, utan att deklaranter, på därom framställd anmälan eller efter aflämnande af interimsdeklaration, skulle vara berättigad att utbekomma varan emot förbindelse att inom viss tid, förslagsvis tre veckor, och vid visst stadgadt vite aflämna fullständig deklaraionsinlaga. Statistiska tabellkommissionen tillstyrkte det Wærn-Sidenbladhska förslaget angående värdeklaration med af Kommerskollegium angifna modifikationer och eventuellt äfven andra dylika, hvilka kunde befinnas lämpliga att åt den trafikerande allmänheten bereda skälig lättnad vid skyldighetens fullgörande. Däremot afstyrkte Generaltullstyrelsen i sitt gemensamt med Kommerskollegium afgifna betänkande förslaget om värdeklarationens införande. Slutligen bör nämnas, att Riksdagen uttalade önskvärdheten af att, så snart ett nytt system för varornas värdesättning fastställts, månadsstatistiken skulle upptaga jämte kvantiteter äfven värden.

Kommitté-
majoritetens
förslag.

Det förslag beträffande värdeklarationens införande, som kommitténs flertal härmed framlägger, ansluter sig i hufvudsak till Kommerskollegii förslag. Värdet angifves enligt kommittémajoritetens förslag vid såväl in- som utförsel. Skulle det erbjuda svårigheter att lämna värdeuppgifterna i angifningsinlaga eller vid förtullningstillfället, bör detta dock icke utgöra hinder för varornas in- eller utförsel. Importör bör i sådant fall få utbekomma godset mot afgifvande af skriftlig förbindelse att inom viss, af tullförvaltningen

bestämd tid aflämna föreskrifna värdeuppgifter (f. fg § 11), och exportör bör vara berättigad att aflämna interimsläga, mot skyldighet att inom åtta dagar utbyta densamma mot behörig exportinläga (f. fg § 12). Underlåtenhet att uppfylla förbindelse i afseende på angifningsinlagans kompletterande bör medföra vitespåföljd af 10 kronor för hvarje särskildt fall (f. fg § 19 mom. 1). Anledningen till att kommittémajoriteten sålunda föreslår bestämd tidsfrist för afgifvande af fullständiga uppgifter för utförseln, men ej för införseln, är att den tid, som erfordras för anskaffande af uppgifterna för införseln, kan vara ganska växlande och icke bör utsträckas längre än i hvarje särskildt fall anses nödvändigt.

Det skäl, som främst föranledt kommitténs flertal att framlägga detta förslag, är det redan angifna, nämligen omöjligheten af att på annan väg erhålla något så när tillfredsställande värdeuppgifter i handelsstatistiken. Det har nu visserligen på ett och annat håll ansetts, att ej heller de uppgifter, som erhållas genom deklaration, alltid kunna tillerkännas någon hög grad af tillförlitlighet, och detta af flera skäl. Äfven i de fall, då varans ägare och icke någon kommissionär är dess mottagare eller afsändare och alltså deklarenten känner värdet, har man ansett fara föreligga, att ägaren öfverlämnar omsorgen om varans angifning åt någon icke handelskunnig underordnad, som icke kan väntas lämna tillförlitliga uppgifter. Och i de mycket talrika fall då införd vara angifves af kommissionär för ägare, som är bosatt på annan ort, är det — har man vidare ansett — ej möjligt för kommissionären att känna varans värde, hvaraf skulle följa risken att han angåfve värdet på en höft. Slutligen har man förmenat, att det kunde befaras icke blott oförmåga utan äfven bristande vilja att lämna noggranna värdeuppgifter, då sådana måste betraktas såsom viktiga affärshemligheter. I hvad fall som helst skulle enligt denna uppfattning det statistiska ämbetsverket sakna möjlighet att kontrollera uppgifternas riktighet.

Med hänsyn till dessa invändningar mot tillförlitligheten af deklarerade värdeuppgifter må det erkännas, att sådana uppgifter icke kunna väntas blifva felfria. Men det kan icke rimligtvis förnekas, att de komma att blifva ojämförligt tillförlitligare än enhetsvärden, huru samvetsgrant dessa än må vara uppgjorda, redan af det skälet, att vid deklarationssystemet »de stora talens lag» obehindradt får göra sig gällande på grund af uppgifternas oerhördt stora antal och att tendens till felaktighet i någon viss riktning icke är att befara. Det är efter kommittémajoritetens mening uppenbart, att deklarationssystemet utgör den bästa hittills kända metoden för erhållande af värdeuppgifter i handelsstatistiken. De källor till felaktighet, som ansetts föreligga, torde icke böra tillmätas någon större vikt. De kunna visserligen göra sig ganska kännbara till en början, men torde i hufvudsak försvinna, så snart systemet hunnit blifva invandt, i det att affärsmännen utan tvifvel inom ganska kort tid komma att förse både underordnade och kommissionärer med erforderliga uppgifter för att riktigt angifva varans värde. Det är vidare icke förhållandet, att kontroll af uppgifternas riktighet skulle helt och hållet saknas. Tull-

personalen har att i den mån sådant kan ske granska de inkomna uppgifterna och, därest aflämnade värdeuppgifter befinnas vara uppenbart oriktiga, träffa anstalt för deras korrigerande, hvarjämte det statistiska ämbetsverket äger att i viktigare fall infordra supplementära upplysningar (f. fg § 16). Då alltid en stor mängd otvifvelaktigt riktiga värdeuppgifter finnes att tillgå för jämförelse, medför deklarationssystemet faktiskt möjligheter till kontroll, som alldeles saknas vid ett system med enhetsvärden.

Den enda af de anmärkningar mot deklarationsuppgifternas noggrannhet, som kommitténs majoritet kan tillerkänna större betydelse, är den som fäster sig vid uppgifternas konfidentiella natur. Men då innevarande års riksdag, på grund af en med anledning af kommitténs hemställdan framlagd kungl. proposition, såsom hvilande antagit ett tillägg till Tryckfrihetsförordningen § 2 mom. 4, hvarigenom för officiell statistik lämnade uppgifter i erforderlig utsträckning undandragas offentligheten, kan denna invändning antagas blifva undanröjd. För att fästa vederbörande trafikanters uppmärksamhet på detta skydd för värdeuppgifterna torde genom Generaltullstyrelsens försorg i ögonen fallande hänvisningar till detsamma böra uppsättas på tullplatserna samt införas på blanketter till angifningsinlagor och packhusattester.

Det torde också vara tämligen allmänt erkänt, att deklarationssystemets införande skulle medföra en mycket afsevärd förbättring i värdeuppgifternas beskaffenhet. Äfven Generaltullstyrelsen i sitt afstyrkande utlåtande förklarade, att den ej skulle ansett sig böra helt och hållet afstyrka förslaget härom, om icke andra synpunkter än de nu berörda gjorde sig gällande. Man kommer då till den ännu kvarstående invändning mot deklarationssystemet, som äfven enligt kommittémajoritetens mening äger största vikten.

Denna invändning afser de olägenheter, som genom deklarationssystemet förorsakas dels tullverket dels den trafikerande allmänheten. Härom säger Generaltullstyrelsen i sitt nämnda utlåtande: »Främst och kraftigast skulle i afseende på införseln dessa olägenheter framstå vid förtullning af korta varor och manufakturvaror eller i allmänhet vid tullbehandling af kolli, innehållande flera olikartade artiklar. För dylika fall kan såsom regel uppställas, att varuägaren ej kan å angifningsinlagan före tullbehandlingen utsätta värdena å de olika artiklarna, utan deklarerandet måste ske antingen vid själfva tullbehandlingen eller ock omedelbart därefter. Att under en brådskande expedition å fakturor, som mången gång omfatta flera sidor, uppleta värdena å de olika varorna och anteckna dessa värden å packhusattester eller deklarationsinlagor låter sig svårligen förena med berättigade kraf på snabb expedition och skulle medföra en högst väsentlig tidsutdräkt samt på vissa tullplatser, särskildt här i Stockholm, hvarest tullbehandlingslokalerna redan nu äro otillräckliga, blifva nästan outförbart. Deklarerandet vid själfva tullbehandlingstillfället förutsätter därjämte, att varuägaren själf eller ett med hans affärgren fullt förtroget ombud är vid tullbehandlingen närvarande, hvilket ganska ofta ej är händelsen. I många fall måste således deklarerandet ske först efter tullbehandlingen.» Efter att därpå ha påpekat följderna af förslaget om

varornas kvarhållande tills värdeuppgift aflämnats — ett förslag som numera icke vidhålls på något håll — fortsätter styrelsen: »Härjämte torde böra framhållas det i hög grad ökade arbete, som dessa efterdeklarationer skulle medföra ej allenast för tullpersonalen, som hade att tillse, det vederbörliga deklarationer aflämnades, utan äfven för varuemottagarna, särskildt i gräns-orterna, hvarest tullangifningen i de flesta fall sker genom kommissionär eller järnvägsförvaltning, som i allmänhet ej kan vid tullbehandlingen äga kännedom om varornas värde, utan måste underkasta sig en ganska vidlyftig skriftväxling för erhållande af de fordrade uppgifterna.» Mot värdedeklarationens införande vid exporten anför Generaltullstyrelsen endast de efter dess mening betänkliga följderna af att garanti saknas för efterdeklarationernas insändande, något som kommittémajoriteten ej kan finna berättigadt, då de af kommittén föreslagna föreskrifterna om uppgifternas komplettering synas utgöra tillräcklig garanti i detta hänseende.

Det synes kommitténs majoritet tydligt och framgår äfven af Generaltullstyrelsens yttrande, att de här angifna svårigheterna endast i ringa grad göra sig gällande vid exporten. Exportören känner i de flesta fall redan vid varans afsändande så noggrant dess värde vid riksgränsen, att angifvandet däraf i exportinlagan ej kan erbjuda nämnvärda svårigheter. Exportvärdena äro vidare så mycket lättare att uppgifva, som utförseln till betydlig del består af ett jämförelsevis litet antal stora stapelartiklar. Af dessa skäl synes ej behöfva befaras att, då systemet hunnit blifva invandt, efterdeklaration af värdeuppgifterna för exporten i större utsträckning skall komma i fråga.

Fullt så gynnsamt ställer sig visserligen icke läget med hänsyn till importen. Den svårighet, som härvid i första rummet möter, består i det redan påpekade förhållandet, att varorna till stor del mottagas af kommissionärer, som icke från den på annan ort boende varuägaren mottagit faktura eller annan prisuppgift på varorna. Detta synes dock vara ett förhållande, som utan egentlig svårighet kan komma och otvifvelaktigt äfven kommer att ändras, om behof däraf gör sig gällande. Ty den stundom hörda invändningen, att ägaren ej skulle vilja för sin kommissionär yppa varupriserna, kan ej kommittémajoriteten tillmäta någon större betydelse, eftersom det alltid måste ligga i kommissionärens eget intresse att ej svika sin hufvudmans förtroende; och det återstår för öfrigt i hvarje fall för ägaren möjligheten att skicka värdeuppgift direkt till tullkammaren, om han mot förmodan så skulle önska. I alla händelser torde man utan tvekan kunna påstå, att äfven för större delen af importen, nämligen för alla varor, som inkomma i kolli, innehållande endast en och samma vara, värdedeklarationen efter någon kortare öfvergångstid bör kunna försiggå utan större svårigheter på det ojämförligt lämpligaste sättet, nämligen före tullbehandlingen. För denna del af importen har dessutom deklarationen sin största betydelse.

Såsom man finner, uppehåller sig också Generaltullstyrelsen i sin framställning af systemets svårigheter alldeles öfvervägande vid en viss begränsad, om ock ej obetydlig del af importen, nämligen det s. k. sorteringsgodset, som i

allmänhet utgöres af korta varor och manufakturvaror. Visserligen torde det ej kunna bestridas, att varuemottagaren ofta är ur stånd att på förhand lämna tillfredsställande specificerade värdeuppgifter för sådana varor, af den anledningen, att sändningarnas angifvande enligt tulltaxans och den statistiska varuförteckningens positioner ej på förhand kan ske. Men häremot vill kommitténs flertal, i öfverensstämmelse med en fraktion i den sista norska »Tolllovkommissionen» i ett betänkande af år 1901, uttala sin bestämda förvisning om att varuägarna skola veta att skaffa sig ett fullständigare material för varornas deklarerande före tullbehandlingen, om detta enligt lag ålägges dem eller endast tullexpeditionen därigenom påskyndas, än de kunna väntas göra, då särskilda anledningar därtill saknas. Att uppmuntra den trafikerande allmänheten till deklaration på förhand, exempelvis genom företräde vid expeditionen för sådana varusändningar, för hvilka fullständiga uppgifter afgifvits, synes ej heller erbjuda några betänkligheter. Det torde alltså ej ens för det slag af varor, för hvilka systemet erbjuder de största svårigheterna, anses osannolikt, att värdet i många fall skall kunna angifvas på förhand. Och att i några af det återstående antalet fall deklaration lämpligen kan äga rum vid själfva tullbehandlingen, synes ej heller böra bestridas.

De tillfällen, då en efterdeklaration måste äga rum, torde sålunda blifva en jämförelsevis ringa del af hela antalet. Trots allt måste man emellertid vara beredd på att efterdeklarationer blifva nödvändiga i ej få fall och att deklarationssystemet kan komma att medföra icke ringa besvär såväl för tullpersonalen som äfven, ehuru i mindre grad, för den trafikerande allmänheten. Men då det synes kommitténs majoritet uppenbart, att det stora arbetet och de betydande kostnaderna för den svenska handelsstatistiken ej komma att stå i rimligt förhållande till resultatet, om ej en god metod för värdebestämningen införes, torde vinsten af värdeklarationssystemet mer än uppväga det ökade besvär som genom detsamma uppstår.

Ehuru erfarenheterna från främmande länder visserligen gifva vid handen, att intet system för varuvärderingen kunnat vinna allmän anslutning, är det å andra sidan uppenbart af dessa erfarenheter, att deklarationssystemet, som också vid flera tillfällen förordats af Internationella statistiska institutet, alltmera har vunnit terräng. Medan systemet med enhetsvärden i flera fall fått gifva vika för deklarationssystemet, förefinnes veterligen intet exempel på att detta senare system blifvit afskaffadt i något land, där det en gång införts. I *Ryssland* infördes systemet försöksvis i Petersburgska guvernementet 1896 och utsträcktes följande år till hela riket. I *Tyska riket*, där dessa frågor under ganska lång tid varit föremål för öfverläggning, har visserligen det i Hamburg och Bremen sedan gammalt gällande deklarationssystemet ej blifvit antaget, men bland de 41 af rikets handelskamrar, som uttalat sig därför, befinna sig handelskamrarna i Hamburg och Bremen, hvilkas långvariga erfarenhet af systemet alltså stadgat deras omdöme om dess praktiska tillämplighet och nytta. Att systemet, trots en del trafikanters klagomål öfver granskningens stränghet och den rigorösa tillämpningen af straffbestämmelserna, i allmän-

het befunnits ändamålsenligt i Hamburg och Bremen, framgick äfven af de upplysningar, som inhämtades af kommitténs ledamöter *Eklund* och *Gullberg* vid en år 1898 på offentligt uppdrag företagen resa. Den 1906 i Tyska riket införda rättigheten för Bundesrat att föreskrifva värdedeklaration för olika varuslag innebär också uppenbarligen ett steg i riktning af värdedeklarationens införande. Hvad Skandinavien beträffar, enades cheferna för de skandinaviska ländernas statistiska centralbyråer 1900 om ett uttalande till förmån för systemets införande. I *Finland* väckte 1903 majoriteten i den därstädes arbetande statistiska kommittén ett utförligt motiveradt förslag härom, och förslaget synes sedan dess ha vunnit allt större anslutning, så att endast för saken främmande omständigheter lära ha hindrat dess förverkligande. I afsikt att vänja näringsidkarna vid värdedeklaration har därför systemet sedan 1905 i *Finland* tillämpats för trävarorna i exporten, utan att några nämnvärda svårigheter från exportörernas sida lära ha förekommit. Särskildt bör emellertid uppmärksamheten fästas därpå, att värdedeklarationen, såsom redan nämnt, blifvit föreskrifven i *Norge* genom en år 1907 antagen lag. Reformen har i *Norge* föregåtts af långvariga förhandlingar, under hvilka förslaget har tillstyrkts bland andra af en fraktion i »Toldlovkommissionen» i dess betänkande af 1901, vidare enhälligt af tulltariffkommittén af 1903 och den förstärkta tulltariffkommittén af 1904 samt slutligen af flertalet tillfrågade korporationer inom handelsvärlden. Det synes sålunda i *Norge* ej råda nämnvärda farhågor för att det besvär, som systemet kan komma att åsamka tullverket och allmänheten, skall blifva alltför betungande. Slutligen kan kommitténs flertal icke undgå att fästa uppmärksamheten på systemets användning hos två af världens förnämsta handelsnationer, *Storbritannien* och *Förenta staterna*, äfven om det måste erkännas, att de i stort sedt mycket gynnsamma erfarenheterna därifrån ej utan vidare kunna öfverföras på svenska förhållanden.

Ledamoten *Eklund*, som efter hvad förut sagts föreslår varuvärdering genom ett reformerat system med fastställande af enhetsvärden, vill ej bestrida, att värdedeklarationssystemet från rent statistisk synpunkt erbjuder stora fördelar men ansluter sig i hufvudsak till Generaltullstyrelsens kritik af systemet. Det vill dock efter hans mening synas, som om systemet lättast skulle kunna införas vid exporten och som om de största svårigheterna för dess tillämpning vid importen skulle uppstå vid behandlingen af s. k. sorteringsgods.

Det återstår med hänsyn till handelsstatistikens värdeuppgifter endast en fråga, nämligen till hvilket stadium på varornas vandring från säljare till köpare värdeuppgiften skall hänföra sig. Det torde numera knappast råda meningskiljaktighet om att handelsstatistiken af praktiska skäl bör upptaga varans värde vid riksgränsen, alltså, för att använda handelstermer, vid införseln »cif»- pris (c. i. f. = cost, insurance, freight) eller utom inköpspriset frakt, assurans och andra kostnader utom landet, samt vid utförseln »fob»-pris

Värdet vid
riksgrän-
sen.

(f. o. b. = free on board), alltså försäljningspriset med tillägg af frakt och öfriga kostnader inom landet. I öfverensstämmelse härmed påyrkades i det Wærn-Sidenbladhska betänkandet, att lossningskostnader, tull och hamnavgifter ej skulle inbegripas i värdet vid införseln, men lastningskostnader och umgälder däremot inbegripas i värdet vid utförseln, ett förslag, som äfven tillstyrktes af Kommerskollegium och Generaltullstyrelsen, liksom af Statistiska tabellkommissionen. Kommittén ansluter sig likaledes till detta förslag och har i sitt förslag till förordning (§ 10) intagit nödig föreskrift om huruledes värdet bör angifvas.

*Uppgift om
varas ut-
ländska ur-
sprung.*

I det handelsstatistiska materialet saknas för närvarande uppgifter därom, huruvida en från den fria omsättningen utförd vara är af svenskt eller utländskt ursprung. I öfverensstämmelse med det Wærn-Sidenbladhska förslaget anser kommittén, att ändring häri bör ske, hvarvid det emellertid torde vara tillräckligt att föreskrifva, såsom skett i kommitténs förslag till förordning (§ 3), att, då varan är af utländskt ursprung, uppgift lämnas därom. I den mån tullfria transitvaror vid införseln angifvits till »fri disposition» och alltså upptagits tillsammans med i verklig mening införda varor, finnes genom denna åtgärd möjlighet att återfinna motsvarande varukvantiteter i utförseln och alltså dels utmönstra dem ur in- och utförseln, dels ock erhålla kännedom om någon del af transitrörelsen.

I anslutning till Kommerskollegii och Generaltullstyrelsens förslag får kommittén vidare hemställa, att såsom *främmande* icke må betraktas från utlandet införda varor, som i Sverige blifvit blandade eller sammansatta med andra varor eller som i Sverige undergått bearbetning, hvarigenom de blifvit antingen hänförliga till annat nummer i tultaxan eller till sitt värde väsentligen förändrade. Bestämmelse härom är intagen i kommitténs förslag till förordning (§ 3).

*Friham-
narna i sta-
tistiken.*

Så länge hänsyn ej behöfver tagas till någon frihamnsrörelse, torde den af kommittén här föreslagna anordningen af de handelsstatistiska uppgifterna kunna anses tillfyllestgörande. Då emellertid genom kungl. förordningen den 15 november 1907 medgifvits inrättande af frihamnar efter särskildt tillstånd, dock ej före utgången af år 1910, har kommittén ansett sig redan nu böra i sina förslag taga hänsyn till handelsomsättningen öfver frihamn. Några föreskrifter för frihamnarnas egen statistik i detta hänseende har kommittén dock ej ansett sig böra föreslå, då frihamnarnas organisation ännu ej blifvit i detalj bestämd. Bestämmelser härom torde böra utfärdas, innan någon frihamn kommer till stånd. En viss frihet synes emellertid böra lämnas frihamnsföreståndarna att i samråd med det statistiska ämbetsverket efter omständigheterna anordna frihamnarnas egen statistik.

Såsom grundsats synes böra uppställas, att frihamn i statistiken betraktas och behandlas såsom utland och att en särskild statistik uppgöres för hvarje frihamn. Från handelssynpunkt skulle det visserligen vara riktigaast

att upptaga frihamnarnas omsättning i generalhandeln; men ett inordnande af uppgifterna för frihamnsstatistiken i uppgifterna för rikets handelsstatistik strandar ofta därpå, att varorna icke i frihamn kunna angifvas lika specificerad som vid egentlig in- och utförsel, emedan deras beskaffenhet vid införsel till eller utförsel från frihamn ingalunda alltid är känd för mottagaren resp. afsändaren, hvartill ytterligare kommer, att någon egentlig tullkontroll med afseende på angifningens riktighet och fullständighet icke förefinnes inom frihamnsområdena.

Under dessa förhållanden måste handelsstatistiken i första rummet tillse, att själfva riksuppgifterna icke blifva lidande genom ofullständigheten i frihamnsstatistikens uppgifter. Af denna anledning bör svensk frihamn icke få uppges såsom inköpsland för andra varor än sådana, som i frihamn tillverkats eller där undergått bearbetning eller förädling, och icke såsom destinationsland för andra varor än sådana, som äro afsedda att förbrukas i frihamn eller ock att där uppläggas, i senare fallet för så vidt det vid tiden för utförseln till frihamn icke är känt, hvarthän de skola vidare försändas. Att i andra fall angifva det verkliga inköpslandet äfven vid införsel till tullterritoriet af en vara, som någon tid varit upplagd i frihamn, synes nämligen icke erbjuda någon svårighet. Genom en sådan anordning uppnår man, att varorna vid passerande af rikets tullgräns blifva fullständigt angifna, äfven då de utföras till eller intöras från frihamn, och att följaktligen de verkliga inköpsresp. försäljningsländerna blifva angifna för tullterritoriets varuomsättning enligt för denna gällande specifikation. Den enda svårighet, som återstår i detta hänseende, är då att erhålla uppgift om försäljningsländer för inhemska varor, som först efter uppläggning i frihamn blifva utförda till främmande länder; men dels torde det jämförelsevis sällan inträffa, att till export afsedda svenska varor komma att, åtminstone för någon längre tid, uppläggas i frihamn, dels bör man för dylika varor kunna erhålla kännedom om försäljningslandet genom uppgifterna i frihamnsstatistiken. Föreskrifter i enlighet härmed äro intagna i förslaget till förordning (§ § 2 och 6 mom. 2).

Hvad därefter beträffar frihamnarnas egen statistik, måste uppgifternas insamlade öfverlämnas åt frihamnsföreståndarna. I tillämpliga delar böra, såvidt ske kan, för frihamnsstatistiken gälla samma föreskrifter som för den öfriga handelsstatistiken. Där specifikation enligt statistiska varuförteckningen icke är möjlig vid införsel eller vid utförsel af utländska varor, skall det vara tillåtet att angifva varorna efter deras i handeln brukliga benämning; däremot är det vid utförsel af svenska och af i frihamn bearbetade eller förädlade varor nödvändigt, att specifikation sker enligt statistiska varuförteckningen, detta af hänsyn till riksstatistiken, som endast på detta sätt kan erhålla tillfredsställande uppgifter om varuslaget för de i frihamnen förädlade varorna och om destinationsländerna för svenska, öfver frihamn utförda varor. Vid utförsel från frihamn bör angifvas, huruvida varan härstammar från utlandet, från Sverige eller från själfva frihamnen d. v. s. i denna undergått bearbetning eller förädling. I sitt förslag till förordning (§ 21) har kommittén intagit

hänvisning till de föreskrifter, som i hufvudsaklig öfverensstämmelse härmed synas böra utfärdas.

III. Handelsstatistikens organisation.

*Nuvarande
organisa-
tion.*

Den organisation, som för närvarande existerar för insamlande och bearbetning af det handelsstatistiska materialet äfvensom för handelsstatistikens utgifvande, är i hufvudsak af följande beskaffenhet.

Af primärmaterialet inkommer en del till tullkamrarna och under dem stående lokalförvaltningar, medan en annan del uppsättes af dessa myndigheter själfva. Såsom framgår af det föregående, granskas det inkomna materialet — i den mån det öfver hufvud underkastas granskning — likaledes af tullkamrarna, med undantag för angifningsinlagorna vid järnvägsexport till Norge, hvilka inlagor, såsom förut nämnts, först i Generaltullstyrelsen blifva föremål för granskning.

Handlingarna blifva därefter för statistiskt ändamål »extraherade», d. v. s. uppgifterna sammanföras i för ändamålet uppgjorda blanketter, s. k. extraheringslistor. För *månadsstatistiken*, som blott upptager de viktigaste varorna under ett fåtal rubriker, äger extraheringen rum vid tullkamrarna, hvilka insända de statistiska månadssammandragen till Generaltullstyrelsens revisionsbyrås statistiska afdelning så skyndsamt möjligen ske kan. Denna afdelning sammanför därpå de olika tullkamrarnas uppgifter, extraherar och sammandrager själf angifningsinlagorna för järnvägsexporten till Norge samt offentliggör månadsstatistiken.

För *årsstatistiken* åligger däremot tullkamrarna intet arbete. Efter slutet af hvarje månad (med första post efter den 8 eller — för Stockholms och Göteborgs tullkamrar — den 20 i följande månad) insända tullkamrarna sina journaler till Generaltullstyrelsens revisionsbyrå och bifoga därvid såsom verifikationer alla inlagor och packhusattester. Redan för revisionssyfte inkommer alltså hela primärmaterialet till Generaltullstyrelsen, och innan räkenskaperna revideras, blifva packhusattester och angifningsinlagor extraherade i revisionsbyråns statistiska afdelning. Handlingarna för en månad böra i regel vara extraherade och aflämnade till revisionsafdelningen innan den följande månadens handlingar inkomma till statistiska afdelningen. Sedan materialet för årets tolf månader på detta sätt successivt extraherats och summerats, sammanföres detsamma i s. k. liggare, hvilka i sin tur utgöra grundvalen för de tabeller, som öfverlämnas till Kommerskollegium. Den vidare bearbetningen försiggår inom detta ämbetsverk, nämligen inom dess näringsstatistiska afdelning, som äfven författar och utgifver berättelsen om rikets handel.

Enligt den nuvarande anordningen ha alltså tullkamrarna att extrahera materialet för månadsstatistiken och insända materialet för årsstatistiken, Generaltullstyrelsen att utgifva månadsstatistiken samt extrahera och sammanföra materialet för årsstatistiken samt slutligen Kommerskollegium att utgifva årsstatistiken.

Såsom framgår af denna redogörelse, förekommer dubbelextrahering i afseende på en del af materialet af den anledning, att en extrahering af månadsstatistiken tillsammans med årsstatistiken, alltså i Generaltullstyrelsen, först skulle kunna börja sedan tullräkenskaperna inkommit från tullkamrarna, efter den 8 resp. den 20 i månaden efter redogörelsemånaden, hvilket gifvetvis skulle förorsaka ett otillåtligt dröjsmål med månadsstatistikens utgifvande. Tullkamrarnas extrahering är med månadsstatistikens nuvarande begränsade omfång och uppdelning ganska summarisk, men hela materialet måste icke desto mindre genomgå för ändamålet och många skilda poster sammanslås. Vid den förnyade extrahering, som materialet därefter för årsstatistiken undergår i Generaltullstyrelsen, erhålles en viss efterkontroll på tullkamrarnas extraheringar, och korrekationer införas i statistiken för de följande månaderna. Någon fullständig kontroll kan emellertid icke komma i fråga, enär månadsstatistiken gäller generalhandeln, medan årsstatistiken i första rummet afser specialhandeln.

Tullkamrarna använda såsom regel ingen särskild personal för det statistiska arbetet. Däremot har Generaltullstyrelsens revisionsbyrås statistiska afdelning, såsom namnet antyder, det statistiska arbetet till hufvuduppgift. Denna afdelning består af en revisor och statistiker såsom chef samt en å extra stat anställd aktuarie, båda med tullteknisk utbildning, och vidare ett antal med fast arvode anställda e. o. kammarskrifvare, f. n. 13, äfvensom ett växlande antal tillfälligt anställda tjänstemän och kvinnliga biträden — alla utom afdelningschefen uteslutande sysselsatta med statistiskt arbete.

Handelsstatistikens nuvarande organisation lider af betydande brister.

Statistiskt utbildade tjänstemän förekomma ej inom vare sig lokaltullförvaltningarna eller Generaltullstyrelsen, utan endast i Kommerskollegium, och till detta ämbetsverk kommer materialet först i ganska långt bearbetad form, sammanfördt i ett fåtal stora tabeller. Denna anordning medför visserligen fördelen af tullteknisk insikt hos de personer, som ha ledningen af primärmaterialets extrahering och första sammanförande sig anförtrodd, men å andra sidan medför systemet också den därmed sammanhängande olägenheten, att dessa personer sakna statistisk utbildning. En större brist, som icke uppväges af någon motsvarande fördel, är emellertid bearbetningens uppdelning på flera olika myndigheter, af hvilka ingen kan följa behandlingen från början till slut, från primärmaterialet fram till den färdiga berättelsen. Såväl öfverblick som kontroll försvåras genom denna anordning.

Vidare medför den nuvarande organisationen till stor del nödvändigt det beklagliga dröjsmål med publiceringen, som kommittén särskildt har i uppdrag att söka få afhjälpt. Slutligen medför detta system olägenheten af det redan påpekade dubbla extraheringsarbetet en gång för månadsstatistiken och en gång för årsstatistiken, en olägenhet, som blir ännu större, om månadsstatistiken i ena eller andra hänseendet utvidgas. Det måste anses mycket önskligt att afskaffa den dubbla extraheringen och att låta månadsstatistiken

Organisationsbrister och sättet för deras afhjälpan.

utgöra ett förarbete till årsstatistiken, hvilket den, såsom synes, för närvarande icke är. Då månadsstatistiken ej bör utkomma senare än för närvarande, kräfer uppfyllandet af detta önskemål emellertid i sin tur, att hela materialet successivt bringas till bearbetning med en snabbhet, som motsvarar månadsstatistikens behof.

Af dessa skäl har inom kommittén enighet rådt därom, att den nuvarande organisationen icke bör bibehållas oförändrad.

Den lösning, som med minsta ändring i nuvarande ordning skulle befria från dubbelextrahering, innebure att extraheringsarbetet äfven för månadsstatistiken flyttades till Generaltullstyrelsen, hvilket af förut anförda skäl skulle förutsätta, att tullkamrarna successivt och utan att afvakta månadsräkenskapernas avslutande insände originalhandlingarna. Denna utväg torde emellertid utan tvekan böra afvisas, eftersom handlingarna, såsom förut nämndt, utgöra verifikationer till tullkamrarnas räkenskaper och alltså ej utan högst betänkliga olägenheter kunna aflämnas före räkenskapernas avslutande.

Därjämte ha inom kommittén varit under öfverläggning två andra förslag, som gå ut på att liksom det nu nämnda låta en stor del af arbetet stanna hos Generaltullstyrelsen. Enligt det ena af dessa förslag skulle Generaltullstyrelsens revisionsbyrås statistiska afdelning i allo behålla sin nuvarande uppgift, men så till vida omorganiseras, att den erhöles en skolad statistiker såsom ledare, med en tulltekniker såsom aktuarie samt en fast, tränad personal af biträden. Genom detta förslag skulle visserligen vinnas, att hela den statistiska bearbetningen af materialet (för årsstatistiken) komme under fackmässig ledning, utan att grundvalarna för den nu rådande anordningen behöfde ändras, men bearbetningen skulle äfven efter denna ändring vara fördelad mellan flera verk och dubbelextraheringen bibehållas eller snarare afsevärdt utvidgas, eftersom månadsstatistikens omfång måste betydligt utsträckas öfver det nuvarande. Kommittén har därför ej ansett sig kunna förorda denna lösning.

Vidare har inom kommittén framkommit tanken på en sådan omorganisation af Generaltullstyrelsens statistiska afdelning som i det sist nämnda förslaget, men under förutsättning af att afdelningen ersatte Kommerskollegii näringsstatistiska afdelning med afseende på handelsstatistiken. Enligt detta förslag skulle Generaltullstyrelsens statistiska afdelning — under ledning af en skolad statistiker — ej blott såsom nu utgifva månadsstatistiken och extrahera materialet för årsstatistiken, utan äfven utgifva denna senare statistik. Denna plan har dock kommittén ansett sig böra afvisa, då den dels, i likhet med det nyss berörda förslaget, skulle medföra dubbelextraheringens bibehållande och utvidgning, dels äfven skulle medföra en ingalunda önskvärd, ännu starkare decentralisation af den officiella statistiken än den nuvarande.

Kommittén har af dessa skäl ansett det nödvändigt att föreslå en mera genomgripande reform af handelsstatistikens organisation än den som innebäres i de nu nämnda förslagen. De förslag, som därvid varit å bane, öfverensstämma däri, att de väsentligt inskränka Generaltullstyrelsens befattning med handelsstatistiken.

Om man fasthåller vid att dubbelextraheringen bör försvinna samtidigt med att månadsstatistiken måste utkomma minst lika snabbt som för närvarande, framställer sig i första rummet den lösningen, att extraheringen af *hela* materialet försiggår vid de platser, där originalhandlingarna från början befinna sig, alltså vid *tullkamrarna*. Ett förslag härom innebär, att tullkamrarna erhålla samma uppgift beträffande årsstatistiken, som de redan nu hafva beträffande månadsstatistiken. Enligt detta förslag skulle tullkamrarna — där så erfordrades, genom särskilda för ändamålet anställda biträden, men i hvarje fall under föreståndarens kontroll och ledning — successivt, som regel dagligen, extrahera de hos dem befintliga originalhandlingarna samt insända sammandragen till det statistiska ämbetsverket snarast möjligt efter månadens slut; för kontrollens skull borde äfven extraheringslistorna insändas, då de upphört att användas.

Ledamoten *Eklund*, som ansett detta förslag medföra betydande fördelar i jämförelse med den nuvarande anordningen och som särskildt velat betona, att ett uppdrag af nu berörda slag med fullt förtroende kunde läggas i tullpersonalens hand, har dock, i betraktande af möjligheten att på annat sätt erhålla tullteknisk insikt vid materialets bearbetning, icke velat påyrka förslaget antagande inom kommittén.

Kommitténs öfriga ledamöter ha dessutom ansett förslaget lida af väsentliga brister, som äro af särskild vikt, emedan de kunna väntas medföra en försämring i själfva grundvalarna för handelsstatistiken. Det ligger nämligen enligt dessa ledamöters mening en betydande fara i att ett arbete, vid hvilket risken af uppgifternas felaktiga införande är så stor som i detta fall, dels utföres af en personal, som i regel icke kan antagas äga intresse för statistik, dels äfven står under ledning af tullkamrarnas med en mängd praktiska bestyr upptagna föreståndare, i synnerhet då därtill lägges, att materialet inkommer till det statistiska ämbetsverket i sådant skick, att dess tillförlitlighet knappast kan bedömas.

Kommittén har af dessa skäl förenat sig om ett förslag, enligt hvilket i *Kommitténs förslag*.
hufvudsak hela bearbetningen af såväl månads- som årsstatistiken förläggas till *det statistiska ämbetsverket*.

Den svårighet detta förslag möter består, såsom man lätt inser, främst däri, att tullverket ej kan afstå från tullkamrarnas originalhandlingar. Svårigheten undanröjes emellertid, om de tullhandlingar, som användas i statistiskt syfte, utfärdas i ett exemplar utöfver det antal exemplar, som erfordras för tulländamål, och om detta nya exemplar insändes till ämbetsverket för statistisk behandling. Bandet mellan handelsstatistikens primärmaterial och tullkamrarnas räkenskaper är därmed upplöst, och möjlighet är beredd att ordna statistiken med hufvudsaklig hänsyn till dess egna intressen. Genom denna anordning undanröjas sålunda alla de ofvan angifna bristerna i det nuvarande systemet. Hela bearbetningen blir förlagd till ett enda ämbetsverk och sker under ledning af utbildade statistiker, som genom intim och daglig be-

röring med primärmaterialet blifva i stånd att bedöma hvad som kan afvinnas de befintliga uppgifterna och hvilka förbättringar som äro möjliga att genomföra. Offentliggörandet kan vidare försiggå med största möjliga snabbhet och dubbelextraheringen samtidigt upphöra, hvilket sistnämnda äfven lämnar möjlighet till att utan synnerligen ökadt arbete utvidga månadsstatistiken i den utsträckning som anses erforderlig.

Närmare utfördt gestaltar sig kommitténs förslag på följande sätt.

Af packhusattester tages med blåkopiering ett för statistiskt ändamål afsedt särskildt exemplar, och af angifningsinlagor å varor, för hvilka packhusattester ej utfärdas, aflämnas till tullkamrarna ett särskildt, för samma ändamål afsedt exemplar, hvarvid möjlighet för varuägaren beredes att åstadkomma äfven detta medelst blåkopiering. De för statistisk bearbetning afsedda exemplaren förses med ett eget, tydligt märke eller utskrifvas på papper af särskild färg. Dessa exemplar insända tullkamrarna efter granskning och möjligen erforderlig komplettering successivt under månadens lopp till det statistiska ämbetsverket, hvarjämte efter hvarje månads slut från tullkamrarna insändas sammandrag af uppgifterna rörande under månaden tullbehandlade passagerareffekter och sådana postpaket, för hvilka packhusattest ej utfärdas. Dessutom insända tullkamrarna till ämbetsverket hvarje år före januari månads utgång uppgifter för föregående år angående nederlagsrörelsen, till kronan öfverlåtna varor, sjöskadade varor, som i riket införts, samt olofligen införda, förbrutna dömda varor. Däremot torde packhusattester för af handelsresande medförda profver och andra för återförsel afsedda varor ej behöfva insändas, då dessa varor i regeln äro af alltför ringa betydelse för att statistiken därmed bör betungas.

För att sätta ämbetsverket i stånd att ur det insända materialet extrahera uppgifterna om tullpliktiga varor, som införas tullfritt eller mot lägre tull än den i tulltaxan bestämda, skola tullkamrarna på ett i ögonen fallande sätt göra anteckning på det till statistisk behandling ingående exemplaret af packhusattesterna om detta förhållande och om anledningen därtill. Äfven en annan uppgift bör i vissa fall utsättas på packhusattesternas statistiska exemplar, nämligen de af tullkammaren uträknade tullbeloppen på varor, för hvilka tullen utgår efter andra grunder än enbart efter varans myckenhet. För en del varor utgår nämligen tullbeloppet med ett växlande tillägg till tullen å det ämne hvaraf de bestå, och för vissa andra varor är tullbeloppet beroende af huruvida varan öfver- eller understiger en bestämd vikt. Ehuru det ej skulle vara omöjligt för ämbetsverket att med begagnande af primäruppgifterna själfv beräkna dessa tullbelopp, anser nämligen kommittén detta icke böra ifrågasättas, då uträkningen redan en gång skett vid tullkamrarna.

Genom detta förslag upphör i hufvudsak för Generaltullstyrelsens revisionsbyrås statistiska afdelning all befattning med handelsstatistiken. Generaltullstyrelsen bör emellertid meddela uppgifter för hvarje tullplats om uppburna tull-, nederlags- och transitafgifter samt, i enlighet med det Wærn-Sidenbladhska förslaget, om de varukvantiteter, för hvilka restitution en-

ligt tulltaxeunderrättelserna åtnjutits, äfvensom om de restituerade tullbeloppen.

Hvad slutligen beträffar bearbetningen i det statistiska ämbetsverket, äro åtgärder tydligen af behofvet påkallade för att tillförsäkra den här föreslagna bearbetningsmetoden samma fördel som tillkommer den nu gällande, nämligen tullteknisk insikt. Särskildt förefaller det kommittén uppenbart, att extraheringen af angifningsinlagorna för järnvägsexporten till Norge på grund af dessa inlagors stora ofullständighet skulle erbjuda betydande svårigheter, om hela ledningen därpå lades i händerna på enbart statistiskt utbildade tjänstemän. Det är därför enligt kommitténs mening af vikt, att ämbetsverket erhåller till sitt förfogande tulltekniskt biträde, hvilket i den utsträckning som kan befinnas erforderlig tillhandagår ämbetsverket med upplysningar af berörda slag.

De för genomförande af kommitténs organisationsförslag erforderliga föreskrifterna äro intagna i kommitténs förslag till särskilda bestämmelser §§ 1—8.

Då den praktiska utförbarheten af kommitténs förslag i främsta rummet beror af möjligheten att på mekanisk väg åstadkomma dubblettexemplar af tullhandlingarna, har för konstaterande häraf vid Stockholms packhusinspektion anställts försök med mångfaldigande af packhusattester genom blåkopiering. Dessa försök ha utfallit tillfredsställande, och de många uppfinningar på självkopieringssystemets område, som fortfarande göras, torde lämna tillräcklig säkerhet för en från alla synpunkter förmånlig lösning af den tekniska svårigheten. Hvad som i detta hänseende inom kommittén vållat någon tvekan är endast, att de genom kungl. förordningen ang. papper o. s. v. till vissa offentliga handlingar den 12 juli 1907 gifna bestämmelserna lägga hinder i vägen för användning af sådant papper, som med fördel kan begagnas för kopieringsändamål. Då emellertid tullverket sedan gammalt för packhusattesterna använt ett betydligt lättare papper än det genom kungl. förordningen föreskrifna och dessa attester äro afsedda att förvaras endast i tio år, har det syns kommittén att ett undantag från de nämnda bestämmelserna i nu berörda afseende borde kunna medgifvas.

Genom den vid Stockholms packhusinspektion pröfvade metoden kunna minst tre exemplar af attesterna skrivas på en gång, och om en sådan anordning blir genomförd, innebär det af kommittén framlagda förslaget jämväl för tullkamrarna en afsevärd minskning i arbete, emedan därigenom besparas de afskrifter af packhusattesterna, som tullkamrarna för närvarande nödgas för hand verkställa för sin kopejournal. Om alltså det ökade besvär, som genom förslaget åsamkas tullpersonalen, uppväges af arbetsbesparing på en annan punkt, kan ej heller det ökade besväret för allmänheten anses betungande, i synnerhet om genom tillhandahållande af blanketter för angifningsinlagor möjlighet beredes till självkopiering äfven af inlagorna. I detta afseende torde för öfrigt kunna hänvisas till att tre exemplar af fraktsedlar erfordras för järnvägstransport, utan att detta veterligen vållat några nämnvärda svårigheter.

Den enda invändning mot förslaget, som kommittén kan tillmätta någon betydelse, är svårigheten för det statistiska ämbetsverket att kontrollera, att alla uppgifter verkligen inkomma från tullkamrarna. Förhållandet är nämligen, att de olika varusändningarnas tullbehandling ej afslutas i den ordning sändningarna inkommit, utan att många sändningar få ligga öfver ganska länge och ofta balanseras till följande månad. Generaltullstyrelsen, som för närvarande mottager märkrullor och öfriga tullhandlingar såsom verifikationer till tulljournalerna, har i dessa handlingar en fullt säker kontroll på materialets fullständighet; men en sådan kontroll saknar enligt förslaget det statistiska ämbetsverket, som dels mottager handlingarna successivt, dels ej får del af tulljournalen. Det kan alltså ej bestridas, att ämbetsverket blir i hufvudsak hänvisadt till tullkamrarnas ordningssinne beträffande materialets fullständighet. Å andra sidan kan det knappast ifrågasättas, att icke tullkamrarna skulle samvetsgrant utföra en så enkel uppgift som att dels öfvervaka aflämnandet af erforderligt antal angifningsinlagor, dels insända alla med ett visst, tydligt märke försedda kopior, hvilkas tillvaro måste göra sig påmint vid hvarje än så flyktigt genomgående af materialet. Därtill kommer, att det statistiska ämbetsverket alltid har möjlighet att kontrollera materialets fullständighet genom jämförelser med originalattesterna i Generaltullstyrelsen. Af dessa skäl anser kommittén äfven denna invändning mot förslaget vara af jämförelsevis ringa vikt.

Enligt kommitténs förslag bör sålunda handelsstatistikens hela bearbetning och publicering utföras af ett och samma ämbetsverk. Detta ämbetsverk har i det föreliggande betänkandet liksom i förslagen till förordning och särskilda bestämmelser betecknats med namnet »det statistiska ämbetsverket». Då frågan om näringsstatistikens organisation måste lösas i ett sammanhang för hela denna statistik, är det icke kommittén möjligt att i detta betänkande ingå på frågan om det ämbetsverk, åt hvilket vården om handelsstatistiken bör anförtros, utan måste kommittén uppskjuta behandlingen af denna fråga till den del af sitt betänkande, som skall behandla den officiella statistikens allmänna organisation och som kommittén hoppas blifva i tillfälle att framlägga inom ganska kort tid.

IV. Handelsstatistikens publicering.

De officiella handelsstatistiska publikationerna äro för närvarande hufvudsakligen af två slag: den af Generaltullstyrelsen utgifna, Post- och Inrikes Tidningar åtföljande *månadsstatistiken* (Uppgift i runda tal öfver rikets in- och utförsel af vissa varor) och den af Kommerskollegium utgifna *årsstatistiken* (Bidrag till Sveriges officiella statistik litt. F., Handel, Kommerskollegii berättelse). Dessutom har Statistiska centralbyrån, i enlighet med kommitténs till Kungl. Maj:t afgifna framställning den 27 november 1906, från och med 1907 i två

häften utgifvit kvantitetsuppgifter öfver rikets utförsel och införsel så snart dessa uppgifter hunnit sammanföras i Generaltullstyrelsen.

Vid publicering af det handelsstatistiska materialet bör hänsyn tagas till två skilda slag af utrikes handel, generalhandel och specialhandel. Innebörden af dessa två begrepp är ej fullt densamma i alla länder, såsom framgår af den till föreliggande betänkande fogade redogörelsen för den utländska handelsstatistiken. Enligt kommitténs mening bör generalhandeln i den svenska statistiken omfatta alla från främmande länder till riket införda varor och från riket till främmande länder utförda varor med undantag af transitrörelsen, alltså i införseln såväl till förbrukning införda som på nederlag upplagda varor, och i utförseln alla såväl direkt som från nederlag utförda varor; af förut angifna, hufvudsakligen praktiska skäl bör dock icke frihamnrörelsen ingå i den svenska generalhandeln. Specialhandeln åter bör omfatta i införseln till förbrukning införda varor, alltså dels direkt och dels från nederlag eller transitupplag införda varor, och i utförseln alla från den fria omsättningen utförda varor, hvarvid skillnad bör göras mellan svenska och främmande varor. Föreskrifter i enlighet härmed äro intagna i förslaget till särskilda bestämmelser (§ 9).

Månadsstatistikens nuvarande anordning är bestämd genom Generaltullstyrelsens cirkulär den 8 december 1868. Redogörelsen afser generalhandeln. Uppgifterna omfatta emellertid endast ett ganska litet antal varor, nämligen för närvarande 84 varuslag i införseln och 79 i utförseln; men dessa varor representera ungefärligen tre fjärdedelar af införseln och fyra femtedelar af utförseln värde. I statistiken meddelas endast kvantitetsuppgifter, utom i de fall då varorna deklarerats efter värde, och uppgifterna meddelas endast för in- och utförseln såsom en helhet, utan specifikation vare sig efter länder eller efter tullkammardistrikt. Uppgifterna gälla omsättningen under hela den tilländagångna delen af det löpande året jämte motsvarande uppgifter för de fyra nästföregående åren; däremot förekomma ej uppgifter för den sistförflutna månaden särskildt. Hvarje månadsrapport upptager ej mer än två kvartsidor. Uppgifterna pläga utkomma omkring den 18 i månaden näst efter den sista månad statistiken omfattar.

Månadsstatistik.

Såsom framgår af redogörelsen för den utländska handelsstatistiken, förekomma månatliga handelsstatistiska publikationer i nära nog alla länder af någon betydelse med undantag af Danmark (som har kvartalspublikationer) och omfatta i flertalet fall hela den under redogörelseperioden förekommande omsättningen. Månadspublikationerna öfver handelsstatistiken äro i flera af de större länderna volymer på flera hundra sidor, och i mycket få länder torde månadsstatistiken vara så ofullständig eller så summarisk som i Sverige.

Månadsstatistikens syfte är gifvetvis dels att lämna material för bedömande af marknadsläget vid en viss tidpunkt, dels att framställa handelns utveckling under den senast förflutna tiden, genom jämförelse mellan olika månader af samma år och samma månad under olika år, dels slutligen att meddela de

snabbaste uppgifterna om handels omfattning under hela den förflutna delen af det löpande året. Sålunda har månadsstatistiken betydelse för köpmän och producenter, emedan de måste äga kännedom om handeln med de varor, som ingå i deras egen omsättning, för finansmän och banker, enär de hafva stort behof af färskas uppgifter om näringslivets fluktuationer, och slutligen för politiker, forskare och den stora allmänheten, då det gäller att bedöma utvecklingen af rikets handel.

Kommitténs
förslag.

Inom kommittén har därför enighet rådt därom, att den svenska månadsstatistiken är i behof af betydlig utvidgning och att densamma bör omfatta en redovisning för månadens handel i största möjliga omfattning. I denna liksom i ett icke ringa antal öfriga frågor beträffande de handelsstatistiska publikationerna har emellertid kommittén ansett sig icke böra föreslå detaljerade föreskrifter, emedan sådana kunna obehörigt inskränka det statistiska ämbetsverkets handlingsfrihet. Kommittén har dock i hvarje fall ansett sig böra framlägga den uppfattning, till hvilken kommittén efter sina öfverläggningar kommit.

Det är ett ganska betydande antal uppgifter af olika slag, som kan ifrågakomma för en handelsstatistisk månadspublikation. Med den af kommittén föreslagna organisationen af handelsstatistiken kommer en från olika synpunkter fullständig månadsstatistik icke att medföra annat ökad arbete än åtskilliga visserligen ganska tidsödande summeringar i de i statistiska ämbetsverket förda extraheringslistorna.

Den punkt, som först bör tagas i betraktande, gäller i hvilket omfång utrikeshandels *varugrupper* böra upptagas och *specificering* inom dessa grupper förekomma. Kommittén har visserligen ansett, att en hvad beträffar varuslagen och deras specificering fullständig månadsstatistik skulle erbjuda vissa fördelar, men har afhållit sig från att väcka förslag härom på grund af att, med den starka specificering varuförteckningen numera företer, statistiken skulle komma att upptaga varor med så pass liten årlig omsättning, att den månatliga omsättningen däraf ej skulle erbjuda något intresse. Kommittén är därför af den mening, att månadsstatistiken bör upptaga alla varor, hvilka under en så kort tidrymd som en månad äro af någon betydenhet, och har ansett att man vid urvalet i regeln bör kunna låta sig ledas af årliga värdet af resp. varas in- eller utförsel enligt senaste tillgängliga uppgifter, hvarvid gränsen synes kunna sättas vid ett årligt värde af 5,000 à 10,000 kronor.

Det är emellertid önskvärdt, att slutsiffran för en varugrupp angifves i månadsstatistiken, så snart någon till densamma hörande position i varuförteckningen enligt hvad ofvan sagts skall vara upptagen.

För den händelse kommittémajoritetens förslag om införande af obligatorisk värdedeklaration för alla varor vinner bifall, böra, enligt kommitténs enhälliga mening, i öfverensstämmelse med hvad Riksdagen år 1901 förklarar önskvärdt, i månadsstatistiken jämte kvantitetsuppgifter äfven meddelas *värdeuppgifter*, och det torde äfven vara af betydelse att därjämte lämnas uppgift på sammanlagda värdet af månadens in- och utförsel. För den hän-

delse obligatorisk värdeklamation ej kommer till användning, böra värdeuppgifter däremot ej upptagas i månadsstatistiken, då den i vissa länder förekommande metoden att begagna sig af medelvärden för ett föregående år efter kommitténs mening icke lämnar något tillfredsställande resultat.

Jämte kvantitets- och värdeuppgifter bör månadsstatistiken äfven i särskilda tabeller meddela uppgifter om *inköps- och försäljningsländer*, äfvensom beträffande in- och utförsels *fördelning på tullkamrar*. En i någon mån fullständig uppdelning af materialet från dessa två synpunkter skulle emellertid öka publikationernas omfång utan motsvarande gagn, hvarför kommittén anser sig böra föreslå, att endast de viktigaste varornas, de stora kassaartiklarnas fördelning på länder meddelas och att fördelningen på tullkamrar angives endast för ett fåtal varor, för hvilka denna fördelning är af synnerlig betydelse, såsom exempelvis järnmalm, trävaror och spannmål.

Uppgifterna böra enligt kommitténs mening meddelas utom för löpande år om möjligt äfven för *två närmast föregående år*. Af vikt är vidare, att ej blott den förflutna delen af året såsom en helhet redovisas, utan att dessutom *den sista månaden* redovisas för sig själf.

I motsats mot hvad nu är förhållandet böra hufvudtabellerna i månadsstatistiken liksom i årsstatistiken gälla *specialhandeln*, men en särskild tabell därjämte meddelas öfver *nederlagsrörelsen*, upptagande sådana varor, som vanligen pläga uppläggas på nederlag, med uppgift om ej blott uppläggningar på och uttagningar från nederlag, utan äfven behållningen vid månadens början och slut. Likaledes böra särskilda uppgifter meddelas om *frihamnarnas* in- och utförsel, i den utsträckning som befinnes lämplig.

Slutligen vill kommittén fästa uppmärksamheten på lämpligheten af att i en särskild tabell i månadsstatistiken lämnas uppgifter om den *inhemska produktionen* af vissa varor, för hvilka en jämförelse mellan in- och utförsel samt produktion är af särskildt intresse och för hvilka månatliga uppgifter tillräckligt snabbt kunna erhållas, såsom socker, maltdrycker och brännvin.

Månadspublikationerna torde, ehuru betydligt utförligare än för närvarande, efter kommitténs organisationsförslag icke behöfva utkomma senare än nu är fallet.

Inom kommittén har äfven varit ifrågasatt lämpligheten af handelsstatistiska publikationer med kortare mellanrum än en månad, hvilket icke synes förekomma i andra länder, med undantag af de dagliga engelska »London Customs Bills of Entry». Kommittén har emellertid ej ansett nyttan af sådana publikationer i vårt land tillnärmelsevis motsvara de kostnader och svårigheter, som därmed äro förenade.

I motsats till månadsstatistiken är icke *årsstatistiken* i behof af några *Årsstatistik*. större förändringar beträffande publikationens yttre anordning, om man frånser de förändringar, som blifva en följd af det förslag till förändradt format för de statistiska publikationerna, som kommittén har för afsikt att framlägga. De förslag, som i afseendé på årspublikationerna framlagts i det Wærn-

Sidenbladhska betänkandet, har kommittén i flertalet fall ansett sig böra tillstyrka, dock utan att därmed vilja hemställa om fastställande af alla de i detalj gående föreskrifter, som äro intagna i det nämnda förslaget.

De enligt kommitténs mening erforderliga förändringarna äro följande.

Kommitténs
förslag.

I de tabeller, som äro afsedda att lämna en totalbild af rikets in- och utförsel, torde uppgifterna för *generalhandeln* vara på sin plats jämte de nu meddelade uppgifterna om *specialhandeln*. Båda slagen af uppgifter böra därför komma till användning i de tabeller, som skola motsvara den nuvarande handelsberättelsens tabeller 1—3 (kvantitet och värde af in- och utförda varor, fördelade i grupper) samt tab. 11 (handeln med olika länder efter totalvärden). Uppgifterna i dessa tabeller böra alltså innefatta äfven i hufvudsak sådana varor, som nu äro upptagna i de särskilda tabellerna n:r 4—7, alltså sjöskadade, förbrutna, tullpliktiga men på grund af särskilda bestämmelser tullfritt införda varor (tab. 4), reimporterade (tab. 5) och reexporterade varor (tab. 6) samt på nederlag upplagda och från nederlag utförda varor (tab. 7). Däremot anser sig kommittén icke kunna tillstyrka den i det Wærn-Sidenbladhska förslaget upptagna anordningen, att dessa uppgifter jämväl skola innefatta transitrörelsen, då denna icke tillhör *generalhandeln* i egentlig mening; och icke heller frihamnarnas in- och utförsel från och till utlandet bör förekomma i de nämnda tabellerna, då, såsom i det föregående angifvits, uppgifterna för frihamnsrörelsen ej kunna blifva lika detaljerade som uppgifterna om den egentliga in- och utförseln.

Jämte dessa hufvudtabeller böra dessutom förekomma särskilda tabeller öfver till kronan öfverlätna, sjöskadade, förbrutna och på grund af särskilda bestämmelser tullfritt införda varor, vidare öfver reimporterade varor samt slutligen öfver nederlagsrörelsen. Kommittén kan nämligen ej tillstyrka det Wærn-Sidenbladhska förslaget i afseende på uteslutande af uppgifterna om reimporterade varor, då kännedom om dem ej kan vinnas annat än genom en särskild tabell. Däremot anser kommittén, att i öfverensstämmelse med det nämnda förslaget de nu i särskild tabell (tab. 6) meddelade uppgifterna om reexporterade varor kunna utgå, då dessa uppgifter böra sammanfalla med de i den allmänna exporttabellen meddelade uppgifterna om utförda främmande varor. Likaledes torde den nuvarande berättelsens tabell 16, med uppgift på försäljningsvärdet m. m. af olofligen införda, förbrutna dömda varor, kunna utgå. Till de nu i berättelsen intagna tabellerna böra i stället komma särskilda tabeller för *transitrörelsen*, för *in- och utförsel i hvarje frihamn* samt för beviljade *tullrestitutioner*. Dessutom böra tills vidare, intill dess en ordnad fiskeristatistik kommer till stånd, uppgifter meddelas om införseln af *fisk fångad af svenska fiskare* utanför svenskt sjöterritorium.

Beträffande den nuvarande handelsberättelsens tabeller 12 och 13, upptagande in- och utförsel till och från hvarje *tullkammardistrikt* af varor, hvilkas värde uppgått till minst 5,000, resp. 3,000 kronor, föreslogs i det Wærn-Sidenbladhska betänkandet, att tabellerna skulle utvidgas till att omfatta alla varor. Kommittén har däremot ansett, att dessa skrymmande tabeller, där

många kolumner redan nu stå nästan tomma, snarare borde inskränkas än utvidgas. I berättelsens text torde kunna meddelas bearbetning äfven af uppgifter, som ej i sin helhet publiceras, och sålunda redogöras för in- eller utförselns fördelning exempelvis på olika hufvuddelar af landet, i de fall då detta skulle erbjuda särskildt intresse.

I de nu nämnda tabellerna 12 och 13 förekomma för närvarande, såsom enda återstoden af en före 1891 publicerad särskild tabell, äfven rikssiffror för in- och utförseln af de olika varorna för *hvert och ett af de fem sista åren* före redogörelseåret. Sådana uppgifter äro otvifvelaktigt af stort intresse för erhållande af en hastig öfverblick af handelns utveckling; och kommittén skulle anse det lämpligt, att en tabell för detta ändamål blefve återinförd, innehållande en sammanställning af in- och utförseln för alla viktigare varor under hvert och ett af de nämnda åren.

I afseende på det Wærn-Sidenbladhska förslaget om varornas *gruppindelning* och den systematiska indelningens införande i de tabeller, där tulltaxans uppställning för närvarande följes, torde tulltaxekommitténs förslag till ny tulltaxa böra afvaktas.

Årsstatistiken, som för närvarande utkommer mot slutet af året efter det densamma omfattar, bör efter kommitténs organisationsförslag kunna utkomma väsentligt tidigare än hittills.

De för närvarande af Statistiska centralbyrån årligen offentliggjorda kvantitetsuppgifterna om rikets utförsel och införsel anser kommittén böra bibehållas, endast med den förändring, att deklarerade värden meddelas jämte kvantiteterna.

Dessa årligen återkommande publikationer gifva dock enligt kommitténs mening icke en tillräckligt uttömmande bild af den svenska handelns tillstånd och utveckling, då såsom är väl bekant vissa af ett lands internationella handelstransaktioner, särskildt dess export, lättare kunna iakttagas och kontrolleras utifrån än från det egna landet. Jämte de årliga publikationerna bör därför med korta mellantider en särskild publikation utgifvas, hvari alla tillgängliga statistiska uppgifter rörande Sveriges utrikeshandel sammanställas och göras till föremål för en ingående komparativ behandling. Förutom den officiella svenska handelsstatistikens uppgifter böra härvid framför allt dels svenska konsulers berättelser, dels utländska handelsstatistiska publikationer komma till användning. Uppmärksamhet torde i publikationen icke minst böra ägnas åt varornas ursprungs- och bestämmelseländer, särskildt för att i största möjliga utsträckning belysa den svenska produktionens slutliga afsättningsorter, och härvid torde de i det föregående föreslagna supplementära uppgifterna från svenska varuägare rörande varornas produktions- och konsumtionsländer blifva af betydligt värde.

Alla nu behandlade uppgifter höra till statistiken öfver utrikes handeln. Från den förutvarande berättelsen öfver inrikes handel och sjöfart har emellertid den nuvarande handelsberättelsen dessutom, såsom förut nämnts, öf-

vertagit en tabell (tab. 18), innehållande alla de i den officiella statistiken förekommande uppgifter angående den inre omsättningen, som icke kunna erhållas ur sjöfarts- och järnvägsstatistiken. De i tabell 18 förekommande uppgifterna gälla antalet handlande och deras betjäning samt den för bevillning uppskattade inkomsten af handelsrörelse. Tabellen synes böra bibehållas, och handelsstatistiken torde alltså fortfarande böra vara en statistik öfver Sveriges handel, ej blott öfver dess utrikes handel.

I afseende på de olika handelsstatistiska publikationernas plats i de statistiska serierna får kommittén hänvisa till sitt blifvande organisationsförslag.

Förslag

till

Förordning rörande statistiken öfver utrikes handeln.

§ 1.

1. Varor, som sjöledes införas till eller utföras från svenskt tullterritorium, skola skriftligen anmälas hos vederbörande tullförvaltning med uppgift om varornas inköps- eller försäljningsland samt, därest varorna icke skola å transitupplag uppläggas eller transit vidare försändas, deras myckenhet och beskaffenhet, allt i enlighet med bestämmelserna i tullstadgan, äfvensom deras värde. Varornas myckenhet och beskaffenhet skola upptagas enligt de närmare bestämmelser, som äro angifna i den statistiska varuförteckningen. Kan uppgift lämnas om varornas produktions- resp. konsumtionsland, bör sådan uppgift jämväl meddelas.

Angifning af varor, som införas till eller utföras från svenskt tullterritorium.

2. Enahanda föreskrifter gälla äfven vid varuinförsel landvägen äfvensom vid landväga utförsel af oförtullade varor samt af varor, för hvilka restitution af tull eller tillverkningsafgift ifrågasättes.

3. Vid utförsel af andra varor med post eller med järnväg, vare sig utförseln med järnväg sker direkt till utrikes ort eller genom järnvägens försorg med ångfärja eller annan samtrafik, skall afsändaren för statistiskt ändamål aflämna sådan angifningsinlaga, som i mom. 1 finnes omnämnd, till vederbörande post- eller järnvägsförvaltning. Sker utförseln landvägen annorledes än med post eller järnväg, åligger det den, som forslar godset, att anmäla det samma vid närmaste gränstullplats eller hos tullbevakningen vid gränsen, och kan sådan anmälan ske muntligen.

§ 2.

Vid införsel till tullterritoriet från svensk frihamn, äfvensom vid utförsel från tullterritoriet till svensk frihamn eller öfver dylik frihamn till utlandet, skall i tillämpliga delar iakttagas hvad i denna förordning finnes stadgad.

Svensk frihamn i förhållande till tullterritoriet.

§ 3.

Utförsel af främmande varor. Vid utförsel af främmande varor, som utlämnats till ägarens fria disposition, skall afsändaren i angifningsinlagan uppgifva, att varorna äro af utländskt ursprung. Från utlandet införda varor, som i Sverige blifvit blandade eller sammansatta med andra varor, eller som i Sverige undergått bearbetning hvarigenom de blifvit antingen hänförliga till annat nummer i tulltaxan eller till sitt värde väsentligen förändrade, anses icke såsom främmande varor.

§ 4.

Befrielse från anmälnings-skyldighet. 1. Skriftlig anmälan erfordras icke för af resande medförda effekter eller för med posten infördt gods, som direkt förtullas.
2. Särskild för statistiskt ändamål afsedd anmälan erfordras icke för sådant till utförsel med post afsedt kolli, hvars bruttovikt icke öfverstiger 2 kg och hvars värde tillika icke öfverstiger 5 kronor.

§ 5.

Särskilda angifningsinlagor. Utöfver det antal angifningsinlagor, som är i tullstadgan föreskrifvet, skall, där skriftlig anmälan erfordras, för statistiskt ändamål ytterligare ett exemplar aflämnas vid:
a) införsel af varusändningar, som uteslutande äro af tullfri beskaffenhet,
b) införsel af varor, som äro afsedda att uppläggas å transitupplag eller att transit återutföras ur riket,
c) angifning till förtullning från nederlag,
d) utförsel sjöledes samt
e) utförsel landvägen till Norge af gods, som skall af tullförvaltning förpassas.
Sker utförseln sjöledes genom post- eller järnvägsförvaltnings försorg, erfordras ej särskild angifningsinlaga utöfver den i § 1 mom. 3 föreskrifna.

§ 6.

Inköps- och försäljningsland. 1. Såsom inköpsland upptages det land, hvarifrån godset blifvit inköpt eller för försäljning eller i annat syfte direkt eller öfver annat land till Sverige afsändt, och såsom försäljningsland det land, till hvilket godset blifvit såldt eller är till försäljning eller i annat syfte slutligen destineradt. Äger afsändare kännedom om att gods, som angifves till utförsel, ej är afsedt att stanna i det som försäljningsland uppgifna landet, skall han å angifningsinlagan an-teckna, att godset utföres till detta land för vidare befordran.

2. I Sverige belägen frihamn må icke såsom inköpsland angifvas, med mindre varan, som från frihamnen införes, blifvit därstädes tillverkad eller förädlad. Ej heller må svensk frihamn angifvas såsom försäljningsland, för

såvidt icke exportvaran är afsedd att i frihamnen antingen förbrukas eller ock därstädes uppläggas samt det vid tiden för utförseln till densamma ej är känt, hvarthän godset skall vidare försändas.

§ 7.

Svensk fiskare, som utom svenskt farvatten fångat och till riket inför fisk och andra sjödjur, är skyldig att vid först angjorda tullplats eller kustbevakningspostering lämna uppgift angående fångstens beskaffenhet och myckenhet. Uppgift om fångad fisk.

§ 8.

Är till utförsel afsedd vara ej upptagen i den statistiska varuförteckningen, skall den angifvas under sin i handeln brukliga benämning. Angifning af i varuförteckningen ej upptagen vara.

§ 9.

För varor, som skola upptagas efter vikt, angifves nettovikten, därest icke vid införsel af tullpliktiga varor emballagets vikt skall inberäknas i den tullpliktiga vikten. Angifning af varornas vikt.

§ 10.

Värdet angifves efter det pris, varan äger vid gränsen. Till följd häraf skall upptagas vid införseln varans inköpspris med tillägg af frakt, assurans och andra kostnader, intill dess densamma anländt till svensk hamn eller gränsort (cif), och vid utförseln varans försäljningspris med tillägg af frakt och andra omkostnader inom Sverige (fob). Varornas värde.

§ 11.

Kan emottagare af gods ej i angifningsinlaga eller vid förtullningstillfället uppgifva värdet af hvarje särskildt varuslag, må han utan hinder häraf utbekomma godset, därest han aflämnar skriftlig förbindelse att inom viss kortare tid, som tullförvaltningen äger bestämma, meddela föreskrifna värdeuppgifter. Förfarande då värdet vid införseln ej kan omedelbart uppgifvas.

§ 12.

Kan fullständig inlaga å exportgods af någon anledning ej aflämnas före godsets afsändande, och skola vid utförseln inga särskilda kontrollåtgärder vidtagas, må interimsinlaga å exportgodset afgifvas, och äge afsändaren eller hans ombud att därefter och senast inom åtta dagar efter afsändandet utbyta interimsinlagan emot behörig exportinlaga. Förfarande vid ofullständig exportangifning.

§ 13.

Angifningsinlagas underskrift.

Angifningsinlaga skall vara underskrifven af emottagaren, respektive afsändaren, eller behörigt ombud, och ansvare emottagaren, respektive afsändaren, för inlagans riktighet och fullständighet.

§ 14.

Aflämnande af exportinlagor.

1. Post- och järnvägsförvaltning må ej emottaga anmälningspliktigt gods för befordran till utrikes ort, med mindre det är åtföljdt af behörig angifningsinlaga. Till post- eller järnvägsförvaltning inlämnade exportinlagor skola af förvaltningen, samtidigt med godsets expedierande, öfversändas till tullkammaren i den gränsort, öfver hvilken godset skall utföras.

2. Fartygsbefälhafvare må ej heller för befordran till utrikes ort emottaga gods, med mindre afsändaren aflämnat angifningsinlagor å detsamma. Hafva sådana inlagor afgifvits till befälhafvaren eller hans ombud, skola inlagorna, så snart ske kan, af honom eller ombudet till vederbörande tullförvaltning öfverlämnas.

§ 15.

Kontrollering af exportinlagor.

Tullförvaltning är berättigad att genom yttre besiktning och, om anledning därtill förefinnes, profvägning af ett eller annat kolli brutto kontrollera aflämnade exportinlagors riktighet.

§ 16.

Rätt att infordra upplysningar.

Det statistiska ämbetsverket äger att från tull-, post- och järnvägsförvaltningar äfvensom från emottagare och afsändare af varor, som införas till eller utföras från riket, infordra alla upplysningar, som kunna erfordras för komplettering eller beriktigande af meddelade uppgifter eller för bearbetande af det handelsstatistiska materialet. Nämnda förvaltningar äro likaledes berättigade att från vederbörande infordra motsvarande upplysningar.

§ 17.

Statistiska varuförteckningen.

Den statistiska varuförteckningen skall vid samtliga tullplatser, järnvägsstationer och postkontor finnas tillgänglig för allmänheten.

§ 18.

Öfvervakandet af förordningen.

Tullförvaltningarna hafva att i hvad på dem ankommer öfvervaka efterlevandet af föreskrifterna i denna förordning och att, om anledning därtill förefinnes, beifra öfverträdelse af densamma. Enahanda åligganden tillkomma ock vederbörande post- och järnvägsförvaltningar samt det statistiska ämbetsverket.

§ 19.

1. Har varuemottagare ej inom af tullförvaltningen bestämd tid aflämnat i § 11 föreskrifna värdeuppgifter eller har varuafsändare ej inom i § 12 bestämd tid utbytt interimslaga emot behörig exportinlaga, böte 10 kronor för hvarje särskildt fall. Ansvarsbestämmelser.

2. Varuafsändare eller varuemottagare, som uppsåtligen lämnar felaktiga uppgifter, böte från och med 25 till och med 250 kronor.

3. Fartygsbefälhafvare, som för befordran till utrikes ort inlastar gods utan att angifningsinlagor å detsamma aflämnats, eller uraktlåter att själf eller genom ombud till tullförvaltningen öfverlämna vederbörligen afgifna exportinlagor, böte från och med 10 till och med 100 kronor.

§ 20.

Böter enligt denna förordning skola tillfalla kronan och angifvaren till hälften hvardera, dock att, där åtal ägt rum efter anmälan från ämbetsverk eller myndighet, böterna odeladt tillfalla kronan. Böternas fördelning.

§ 21.

I afseende på statistiken för svensk frihamn gäller hvad därom särskildt Svensk frihamn. stadgas.

För den händelse det af kommitténs flertal framställda förslag om obligatorisk värdedeklaration icke varder antaget, utan värdesättningen skall ske, på sätt en af kommitténs ledamöter föreslagit, medelst värdeuppskattning böra i förordningen följande ändringar vidtagas:

§ 1 mom. 1: Orden: »äfvensom deras värde» utgå;

§ 10: Efter ordet »angifves» insättas orden: »eller beräknas»;

§ 11 utgår; till följd häraf komma efterföljande paragrafers ordningsnummer att ändras;

§ 19 mom. 1: Orden: »Har varuemottagare . . . . värdeuppgifter eller» utgå.

Förslag

till

Särskilda bestämmelser rörande statistiken öfver utrikes handeln.

§ 1.

Uppgifter
från tullkam-
rarna.

Samtliga tullkammare i riket skola till det statistiska ämbetsverket insända de i förordningen rörande statistiken öfver utrikes handeln § 5 omnämnda angifningsinlagor, granskade och där så erfordras kompletterade af tullkammarna, samt kopior af alla utfärdade packhusattester, med undantag af sådana som afse varor, hvilka införts till riket för att efter förevisning, profning eller dylikt i oförändradt skick åter utföras. De vid land- eller sjögräns belägna tullkammarna hafva därjämte att till nämnda ämbetsverk öfversända de exportinlagor, som till dem från post- eller järnvägsförvaltningarna öfverlämnas.

§ 2.

Tiden för
uppgifternas
afsändande.

Förestående handlingar skola från tullkammarna afsändas trenne gånger under hvarje månad, nämligen följande dagar i månaden:

den 1 för tiden f. o. m. den 21 t. o. m. den sista dagen i föreg. månad,
» 11 » » » » 1 » » 10:de i månaden, och
» 21 » » » » 11 » » 20:de i samma månad.

Inträffar helgdag den 1, 11 eller 21 i månaden, afsändas handlingarna närmast följande söckendag.

§ 3.

Uppgifter
från tullin-
spektioner
m. m.

Tullinspektioner, tullexpeditioner och tullstationer skola insända de handlingar af förenämnda slag, som vid tullplatsen under månaden kunnat förekomma, den första söckendagen i följande månad direkt till det statistiska ämbetsverket. Lyder tullplatsen under annan tullförvaltning, skola handlingarna till denna insändas, och bör detta ske så tidigt, att de kunna till hufvudtullkammaren anlända sista dagen i månaden för att jämte tullkammarens

handlingar öfversändas till det statistiska ämbetsverket. De samma månad tillhöriga handlingar, som afse dagarna efter insändandet, öfversändas med följande månads handlingar.

§ 4.

1. Första söckendagen i hvarje månad skola tullkamrarna därjämte till det statistiska ämbetsverket öfversända sammandrag för föregående månad rörande förtulladt passageraregods samt, därest icke särskilda packhusattester öfver tullbehandlade postpaket utfärdats, införtulladt postpaketgods, med uppgifter tillika om inköpslandet eller, därest detta ej uppgifvits, det land, från hvilket införseln ägt rum.

Uppgifter om
passagerare-
gods m. m.

2. Summarisk uppgift öfver landvägen, annorledes än med järnväg, under månaden in- eller utförda varor, som af gränsbevakningen anträffats eller hos densamma anmälts och ej blifvit å särskild packhusattest upptagna, skall af vederbörande gränstullförvaltning äfvenledes den första söckendagen i följande månad direkt till det statistiska ämbetsverket insändas. Lyder gränstullförvaltningen under annan tullmyndighet, förfares på sätt i § 3 är stadgadt.

3. Af svenska fiskare gjorda anmälningar öfver till riket införd, utom svenskt farvatten fångad fisk och andra sjödjur skola den första söckendagen i hvarje månad till det statistiska ämbetsverket öfversändas med iakttagande af hvad ofvan stadgats angående insändande från tullplats, som lyder under annan tullförvaltning.

§ 5.

Uppgift å myckenheten af viktigare varuartiklar, som under månaden upplagts på eller uttagits från nederlag, jämte uppgift om nederlagsbehållningen å samma varor vid månadens början och vid dess slut skall af tullkamrarna senast den 8 i följande månad direkt till det statistiska ämbetsverket insändas.

Nederlags-
uppgifter.

§ 6.

1. Inom utgången af januari månad hvarje år skola tullkamrarna direkt till det statistiska ämbetsverket, med angifvande af varornas myckenhet och beskaffenhet, insända nedanstående uppgifter för föregående år:

Årsuppgifter
från tull-
kamrarna.

a) å hela nederlagsrörelsen under året jämte behållningen för hvarje varuslag vid årets början och vid dess slut;

b) å till kronan öfverlåtna varor;

c) å till riket införda, å tullauktion försålda sjöskadade varor; samt

d) å olofligen införda och förbrutna dömda varor; börande därjämte för varor af sistnämnda trenne slag de å auktion erhållna försäljningsprisen uppgifvas.

2. Från tullförvaltningarna vid gränsen emot Norge skall därjämte inom nämnda tid direkt eller, därest tullplatsen lyder under annan tullförvaltning, genom denna till det statistiska ämbetsverket insändas uppgift å enligt tulltaxan tullpliktiga varor, som under föregående år i mindre kvantiteter tullfritt införts för gränsbefolkningens behof.

§ 7.

Anteckningar
å packhus-
attesten och
angifnings-
inlagan.

1. Å den kopia af packhusattesten, som insändes till det statistiska ämbetsverket, skall tullförvaltningen anteckna importörens uppgifter om varornas inköpsland, värde och produktionsland, därest äfven detta blifvit uppgifvet, samt tillika utsätta tullbeloppen å sådana varor, för hvilka kännedom om deras myckenhet icke ensamt är tillräcklig för tullafgiftens beräkning.

2. Likaså skall tullförvaltning, därest tullpliktiga varor enligt särskildt medgifvande få införas tullfritt eller mot lägre tull än den tulltaxan bestämmer, å förenämnda kopia härom göra tydlig anteckning med angifvande af anledningen till befrielsen från eller nedsättningen af det stadgade tullbeloppet.

3. Kan uppgift erhållas om transitvaras beskaffenhet och myckenhet, skall anteckning härom genom tullförvaltningens försorg göras å den för statistiskt ändamål afsedda angifningsinlagan.

§ 8.

Uppgifter
från General-
tullstyrelsen.

Från Generaltullstyrelsen skola inom utgången af januari månad hvarje år till det statistiska ämbetsverket insändas uppgifter för föregående år, angående:

a) debiterade uppbörden vid hvarje tullkammare af tull-, nederlags- och transitafgifter;

b) myckenheten och beskaffenheten af utländska tullpliktiga varor, hvilka användts till nybyggnad, förbyggnad och reparation af fartyg och för hvilka tullrestitution under året beviljats, jämte uppgift å restitutionsbeloppen;

c) myckenheten af utländsk juteväf, som blifvit använd såsom emballage å från Sverige utförda varor, och för hvilken tullrestitution beviljats, med uppgift om restitutionsbeloppet;

d) myckenheten och beskaffenheten af i Sverige af utländska tullpliktiga råämnen tillverkade, sedermera exporterade varor, för hvilka tullrestitution under året beviljats, jämte uppgift om restitutionsbeloppen för de särskilda varuslagen.

§ 9.

General- och
specialhan-
del.

Vid utarbetandet af handelsstatistiken skall särskiljas emellan:

a) *generalhandel*, som omfattar alla till svenskt tullterritorium inkomna och från svenskt tullterritorium utförda varor, med undantag för sådana som endast transitera Sverige; och

b) *specialhandel*, som omfattar vid *införsel* alla varor, som utlämnas till disposition inom riket, vare sig vid direkt införsel eller vid förtullning från nederlag eller transitupplag, och vid *utförsel* alla varor, som från den fria omsättningen utföras, med särskiljande af svenska och främmande varor.

Därest det af kommitténs majoritet framställda förslag om obligatorisk värdeklamation icke antages utan värdesättningen sker medelst värdeuppskattning, på sätt en af kommitténs ledamöter föreslagit, böra i »Särskilda bestämmelser» följande ändringar vidtagas:

§ 7: Ordet »värde» utgår;
hvarjämte tillkommer:

§ 10.

Värdet å till riket införda och från riket utförda varor beräknas, på sätt Kungl. Maj:t närmare föreskrifver, årligen af det statistiska ämbetsverket medelst enhetspris för hvarje särskildt varuslag, utom i de fall då på grund af särskilda föreskrifter värdet vid in- eller utförseln skall angifvas.

Enhetspris
för hvarje
varuslag.

Redogörelse för handelsstatistiken i en del främmande länder.

*Materialets
bearbetning
och allmän-
na beska-
fenhet.*

Den första bearbetningen af det handelsstatistiska primärmaterialet, hvilket i främmande länder, liksom förhållandet är i Sverige, till största delen utgöres af tullhandlingar, kan äga rum på tre olika sätt. Bearbetningen sker nämligen antingen vid de olika tullkamrarna och järnvägsförvaltningarna, alltså hos underordnade myndigheter, där extraheringar verkställas och sammandrag upprättas med användande af vederbörligen fastställda blanketter, eller vid ett centralt ämbetsverk, där i så fall den handelsstatistiska bearbetningen i sin helhet äger rum, eller slutligen delvis på ena, delvis på andra sättet, vanligen så att bearbetningen för månadsredogörelserna försiggår vid tullkamrarna, men för årsredogörelsen vid det centrala ämbetsverket.

I *Norge* utarbetas för månadsredogörelserna afsedda uppgifter om in- och utförda hufvudartiklar helt och hållet af tullkamrarna. Sammanställandet af uppgifterna för årsstatistiken tillgår däremot på följande sätt. Tullkamrarna införa från varuangifvarnes inlagor i blankethäften, som Statistiska centralbyrån tillhandahåller, uppgifter om alla införda varor, dels kvartalsvis dels månadsvis, summerade för hvarje särskildt land. Öfver utförelsen sjöledes meddela tullkamrarna på byråns blanketter uppgifter endast för hvarje särskildt fartyg, hvadan hela sammandragningsarbetet vidkommande dessa uppgifter utföres i Statistiska centralbyrån. Rörande utförelsen på landsväg insändas till byrån vederbörligen hopsummerade uppgifter för hvarje varuslag. Öfver utförelsen med järnväg mottager byrån från styrelsen för Norges statsbanor summariska uppgifter. Införselsuppgifterna insändas från Kristiania och Bergen hvarje månad, från öfriga tullplatser hvarje kvartal. Utförselsuppgifterna (oafsedt utförelsen med järnväg) insändas hvarje månad.

I *Danmark* sker bearbetningen af det handelsstatistiska primärmaterialet på det sätt att uppgifterna extraheras vid resp. tullkamrar — i de större städerna genom för detta ändamål särskildt anställda personer — och sedermera i sammandrag för hvarje kvartal öfversändas till generaldirektoratet för skatteväsendet, som öfverlämnar desamma till statens statistiska byrå för vidare bearbetning. Från frihamnsaktiebolaget samt järnvägsförvaltningen inkomma därjämte till byrån särskilda uppgiftssammandrag.

I *Finland* har frågan om centralisering eller decentralisering af arbetet med handelsstatistikens primäruppgifter varit föremål för upprepade öfverläggningar och kommittéutredningar. Extrahering af primärmaterialet för

årsstatistiken försiggår sedan 1883 vid tullstyrelsens statistiska kontor, dock med undantag af materialet för järnvägsexporten, hvilket i första hand bearbetas vid järnvägsstationerna och sedermera i sammandrag insändes till nämnda kontor. För att emellertid åvägabrinda ett snabbare offentliggörande af handelsuppgifterna föreslog en handelsstatistisk kommitté 1889 att extraheringen skulle förläggas till tullkamrarna, en förändring som skulle inneburit återgång till förhållandena före 1883. Detta förslag rönt från tullstyrelsens sida till en början afgjordt motstånd, men förordades senare af samma myndighet och återupptogs i den statistiska kommitténs betänkande angående handelsstatistiken af år 1903. Det oaktadt har centraliseringen i fråga bibehållits och till och med utvidgats i så måtto att äfven extraheringen för månadsrapporterna, till undvikande af dubbelarbete, öfverflyttats till det ofvannämnda statistiska kontoret.

I *Tyska riket* utföres sedan gammalt hela bearbetningen af handelsstatistikens primäruppgifter inom kejsarl. statistiska ämbetsverket i Berlin. Tullkamrarnas befattning med ifrågavarande uppgifter är i hufvudsak begränsad till åliggandet att införa dem å föreskrifna blanketter, »Nachweisungen», samt ombesörja blanketternas regelbundna öfversändande tre gånger i månaden till förenämnda ämbetsverk.*

Tillvägagångssättet är väsentligen enahanda i *Österrike*, där likväl de ifyllda blanketterna från tullkamrarna insändas till vederbörande ämbetsverk fyra gånger i månaden.

I *England* bilda trafikanternas obligatoriska deklARATIONER underlaget för den officiella handelsstatistiken. De afgifvas beträffande importen i dubbla exemplar, hvaraf originalexemplaren stanna hos tullmyndigheterna, medan afskrifterna likasom alla exportinlagor i original insändas, i regel dagligen, till tullstyrelsens statistiska afdelning i London. Dessutom åligger det skeppsförare att såväl vid import som export afgifva mera allmänt affattade deklARATIONER med bland annat förteckning å ombordvarande gods.

I *Frankrike* finnes ingen särskild lag rörande handelsstatistiken, utan insamlandet och bearbetningen af det statistiska materialet bero på anordningar, som stå i sammanhang med tullgöromålens handläggning. De många olika förvaltningsföreskrifterna hafva emellertid sammanförts och den 2 juni 1894 utgifvits såsom »Instruction concernant l'établissement des relevés statistiques des douanes». Bearbetningen af det statistiska primärmaterialet sker sålunda, att de aflämnade deklARATIONERNA, sedan de ur tullsypunkt behandlats, öfverlämnas till tullförvaltningarnas statistiska afdelningar för att extraheras, hvarefter månatligen och årligen sammandrag upprättas och insändas till tullstyrelsen.

---

*) Efter förutgången granskning och korrigerung i det statistiska ämbetsverket sker därstädes första bearbetningen af dessa »Nachweisungen» på så sätt att de sönderskåras med maskin i remsor, hvilka sorteras, dels efter varunummer i den officiella statistiska varuförteckningen, dels efter ursprungs- och bestämmelseländer, samt upplistras arkvis, hvarefter kvantiteterna hopsammernas.

I *Ryssland* och *Schweiz* hafva tullmyndigheterna att å särskilda blanketter införa alla uppgifter om in- och utförda varor, hvilka blanketter skola insändas, i Ryssland hvarje vecka till statistiska kommittén i tulldepartementet och i Schweiz hvarje månad till öfvertulldirektionens statistiska afdelning i Bern.

Kontrollering
af primärupp-
gifterna.

För att erhålla en såvidt möjligt korrekt och tillförlitlig handelsstatistik söker man i de flesta länder bland annat dels genom straffbestämmelser eller på annat sätt förmå den trafikerande allmänheten att lämna noggranna och fullständiga uppgifter, dels äfven att bereda tulltjänstemännen och de statistiska verken möjlighet till effektiv kontroll.

I *Tyska riket* utöfvas genom kejsarl. statistiska ämbetsverket en ytterst noggrann, systematiskt genomförd kontrollgranskning af inkomna »Nachweisungen», hvilka för den händelse de befinnas i något hänseende ofullständiga eller anledning till misstanke om felaktighet föreligger, återsändas till vederbörande tullkammare för vinnande af rättelse. De sålunda såsom ofullständiga eller felaktiga återremitterade uppgifterna, hvilka uppgå till omkring en procent af hela antalet deklarerade varuposter, afse i de flesta fall ursprungs- och bestämmelseländer.

I *England* kunna tulltjänstemännen fordra framläggandet af räkningar, fraktbref och andra handlingar till bestyrkande af lämnade uppgifters riktighet, men den egentliga kontrollen sker i tullstyrelsens statistiska afdelning med ledning af de ofvannämnda import- och exportdeklarationerna från skeppsförarne. Dessutom äger afdelningen i marknadsberättelser och listor öfver gångbara priser värdefulla kontrollmedel för bedömandet af värdedeklarationernas tillförlitlighet och har jämväl vid förefallande behof rättighet att fordra förevisandet af fakturor o. d.

I *Tyska riket*, *Österrike*, *Schweiz* och *Frankrike* förekommer dessutom en s. k. statistisk afgift, som erlægges vid deklaration af tullfritt införda äfvensom utförda varor och som utgår efter varornas myckenhet och beskaffenhet. Den statistiska afgiften tjänar ett fiskaliskt syfte, men genom att sålunda knyta ett uppbördsintresse äfven till de tullfria varornas angifvande åsyftar man att öka tulltjänstemännens vaksamhet i afseende på dessa varors noggranna redovisande. Då transitvaror vanligen äro befriade från afgifter, afser den att främja ytterligare ett syfte, nämligen att utskilja transitrörelsen från den verkliga handeln. Tullfria varor, afsedda att sändas transit, blifva nämligen för att undgå nödiga tullkontroller oftast ej angifna såsom transitgods, men genom befrielse från statistisk afgift för dylikt gods uppstår ett intresse för varuägaren att angifva transitvaror såsom sådana äfven då de äro tullfria. Afgiften är emellertid i allmänhet så låg, att utsikten till befrielse från densamma icke är tillräcklig att förmå varuägaren att underkasta sig den omgång och det besvär, som blir en följd af försändning såsom transitgods genom landet. Äfven i länder med statistisk afgift har det därför endast ofullständigt lyckats för statistiken att utskilja transitrörelsen.

En viss ersättning för saknaden af särskild statistik öfver transitrörelsen ernår man då — såsom fallet är i t. ex. Norge, Danmark, England och Amerikas förenta stater — i handelsredogörelsens utförelsuppgifter skiljes mellan inhemska och främmande varor. Genom en dylik anordning blir det nämligen möjligt att, äfven när tullfria transitvaror vid införseln angifvits till »fri disposition» och sålunda upptagits tillsammans med de i den fria handelsomsättningen ingående varorna, återfinna motsvarande varukvantiteter i utförelsen och genom deras utmönstring ur in- och utförelsen erhålla en något så när nöjaktig kännedom om det transiterande godset.

Meddelandet af uppgifter för handelsstatistiken beträffande varornas ursprungs- och bestämmelseland åligger i regel importörer och exportörer. Vid dessa deklARATIONER förfäres emellertid efter olika grunder i olika länder, beroende på huru långt tillbaka eller framåt man afser att följa varornas vandringer. De för ändamålet hittills använda metoderna, som i tillämpningen alla lämna mer eller mindre otillfredsställande resultat, äro hufvudsakligen trenne.

De särskilda uppgifterna i materialet.

Ursprungs- och bestämmelseland.

Den allmännaste metoden, som likväl numera öfvergifvits af det ena landet efter det andra, innebär att för varor, som sjöledes införas, skall i statistiken såsom ursprungsland upptagas det land, där varorna inlastas, och för sjöledes utförda varor såsom bestämmelseland det land, där varorna lossas. Genom denna metod, som användes i *Finland, Nederländerna, England* och *Frankrike* erhålles tydligen i många fall ingen upplysning om de länder, mellan hvilka handelsutbytet i verkligheten försiggått. I England har man dock sedan 1904 i särskildt bihang till den handelsstatistiska årspublicationen sammanfört uppgifter om inköpsländerna för alla importerade varor och om försäljningsländerna för alla exporterade varor. I Frankrike upptagas för varor, som in- eller utföras med järnväg, de länder, från hvilka varorna verkligen komma eller de länder, till hvilka varorna sändas, men vid transport på kanaler eller landsvägar endast gränsländerna.

Enligt en annan metod lägges till grund för uppgifterna i förevarande hänseende själfva handelstransaktionen, sålunda nämligen att importören angifver det land, hvarifrån varan inköpts, och exportören det land, dit varan försålts. Detta är fallet i *Norge, Danmark, Belgien, Italien* och *Amerikas förenta stater*, samt som förut nämnts delvis i England, hvarjämte förslag sedan 1903 föreligger om införande af enahanda förfaringssätt i Finland.

Man har slutligen i en del länder gått ännu ett steg längre, i det man sökt förskaffa sig upplysning jämväl om varornas produktions- och konsumtionsorter, d. v. s. första säljare och sista köpare. För *Österrike*, som kan tjäna såsom typ för länder med denna metod, gäller sålunda: dels att såsom ursprungsland skall angifvas det land, från hvilket varan ursprungligen härstammar, men, om detta är obekant, det land ur hvars handel varan kommer, och, ifall äfven detta sista land icke kan anföras, det land, från hvilket varan expedierats för införel till österrikiska tullområdet, dels att såsom bestämmelseland skall angifvas det land, för hvars konsumtion varan är bestämd, men, om

detta är okänt, det land hvilket enligt varuafsändarens vetskap utgör det slutliga destinationslandet. Liknande bestämmelser gälla i *Ungern* och sedan år 1906 äfven för *Tyska riket*.

I *Schweiz* skall vid införseln ursprungslandet och vid utförseln konsumtionslandet angifvas; äro dessa ej kända, angifves det aflägsnast belägna genomgångslandet, med tillägg af ordet »transit».

Värde-
sättningen.

De metoder, som tillämpas för vinnande af kännedom om handelsvarornas penningvärde, kunna i hufvudsak hänföras till två skilda typer, hvilka pläga benämnas värdeuppskattning och värdedeklaration.

Den förra af dessa, värdeuppskattningsmetoden, innebär att medel- eller enhetsvärden för varorna fastställas af eller med tillhjälp af en permanent kommission eller särskilda sakkunnige (experter). Metoden kommer till användning i *Danmark*, *Tyska riket*, *Österrike*, *Ungern*, *Schweiz* (beträffande större delen af införseln), *Italien*, *Frankrike*, *Nederländerna*, *Belgien* samt *Finland* (för flertalet varor). Äfven i *Norge* sker varuvärderingen ännu efter samma metod, men genom en under föregående år antagen lag har emellertid stadgats skyldighet för importörer och exportörer att värdedeklarera alla varuförsändelser.

För *Danmarks* vidkommande läggas till grund för den i statistiska ämbetsverket utförda värdeuppskattningen kvartalsvis inkommande prisuppgifter å hufvudartiklarna i in- och utförseln, hvilka uppgifter afgiftsfritt meddelas af för ändamålet särskildt utsedda fackmän eller korporationer inom affärsvärlden. Medelvärdet å införd vara beräknas med hänsyn tagen till bland annat den andel, hvori olika kvaliteter ingå i införseln, hvarjämte i undantagsfall detta värde fastställles med olika belopp allt efter som varan kommit från ena eller andra landet. Värdet af utförseln kan med större säkerhet fixeras, enär den hufvudsakliga exporten, mer än 50 %, utgöres af smör, fläsk och ägg, hvilka artiklars resp. enhetsvärden kunna utan afsevärd svårighet något så när exakt utrönas. För öfrigt gäller beträffande såväl importen som exporten att enhetsvärdet å artiklar af mindre betydelse bestämes för en längre tidsperiod och ändras först, när särskild anledning därtill förefinnes.

I *Finland* äger uppskattningen rum i tullstyrelsen. Hvert tredje år under pågående landtdag fastställas där enhetsvärdena med tillhjälp af tillkallade experter, omkring 20 till antalet. Under mellanliggande år vidtagas dessutom, i händelse af större prisfluktuationer, ändringar i dessa värden beträffande de förnämsta handelsartiklarna. Speciellt för trävaror och smör sker värdesättningen på förslag af resp. sågverksföreningen och landtbruksstyrelsen. Emellertid gäller deklARATIONSSKYLDIGHET i fråga om en del svårt värderbara artiklar, nämligen tullfria apoteksvaror, konstsaker, träarbeten, jordarter, maskiner m. fl., och därjämte har — sedan statistiska kommittén år 1903, dock med reservation af två ledamöter, föreslagit införande af värdedeklaration för alla varor — 1905 och mera fullständigt från och med 1906 värde-deklaration på försök införts beträffande trävaruexporten.

I *Tyska riket* fastställas varuvärdena genom kejsarl. statistiska ämbetsverket, som för sådant ändamål ställer sig i förbindelse med handelskammare, industriella föreningar, enskilda köpmän m. fl. och af dem inhämtar nödiga upplysningar. Ämbetsverket äger ock bemyndigande att såväl från varuanmälningstilläna infordra anmälningsinlagor för varunummer, hvilkas värden icke kunna nöjaktigt utrönas utan kännedom om försändelseorten eller varornas särskilda beskaffenhet, som ock att affordra importörer och exportörer alla behöfliga specialupplysningar. Dessutom skall ämbetsverket årligen inkalla en kommission af sakkunnige till förhandlingar under någon kortare tid rörande de af ämbetsverket förberedelsevis uppgjorda medelvärdena. Kommissionens medlemmar, som exempelvis 1904 utgjorde ett antal af 135 och som af statsmedel åtnjuta ersättning för resor jämte dagtraktamente, representera olika handelsbranscher samt landtbruk, industri m. m. Något som säkerligen underlättar beräkningen af enhetsvärdena är tillgången på uppgifter rörande handelsvarornas värde i Hamburg och Bremen, där deklarationsmetoden användes. Förbundsrådet kan för öfrigt i fråga om särskild vara bestämma att för sådan jämväl värdet skall af trafikanten angifvas.

I *Österrike* har uppskattningsmetoden måhända nått sin högsta utbildning. Här fastställer en »k. k. Permanenzkommission», som sorterar omedelbart under handelsministern, de värden hvilka skola läggas till grund för den officiella handelsstatistiken. Kommissionen, som regelbundet sammanträder en gång om året, är fördelad på en allmän afdelning för värdenas definitiva fastställande och erforderligt antal fackafdelningar samt består af en president, tvenne fullmäktige för resp. finansministeriet, handelsministeriet, jordbruksministeriet och statistiska centralkommissionen, en fullmäktig för nederösterrikiska handels- och industrikammaren och en för tullverket i Wien samt dessutom af ett betydligt antal (230) af handelsministern för en tid af sex år utsedda fackmän för jordbruk, skogsvård, industri och handel. Hvarje fackafdelning utgöres af minst tre ledamöter och har rätt att tillkalla experter. Den allmänna afdelningen består af presidenten, samtliga fullmäktige för ämbetsverken och fackafdelningarnas ordförande. Att vara ledamot af kommissionen anses såsom hederspost, och hvarje representant för näringarna äger rätt att, under den tid detta uppdrag varar, bära titel af »k. k. Kommerzialrat». Någon ersättning utgår icke till ledamöterna.

Värdeuppskattningen sker i *Frankrike* äfvenledes genom en permanent kommission, som består af omkring 100 ledamöter (högre ämbetsmän samt framstående köpmän och industriidkare). Ledamöterna erhålla ingen ersättning. Kommissionen, som sammanträder i mars månad hvarje år, är fördelad på en förvaltningsafdelning och fyra fackafdelningar, dessa senare med flera underafdelningar. Vid bestämmandet af enhetsvärdet fästes ej något afseende vid de länder, med hvilka varuutbyte äger rum, utan gäller det för en vara fastställda enhetsvärdet för alla länder.

I *Schweiz* tillsättes årligen genom tulldepartementet en af omkring 30 medlemmar bestående kommission, som efter skriftliga förhandlingar bestäm-

mer enhetsvärdena för flertalet importartiklar. Sådana importvaror, hvilkas värdesättning anses förenad med allt för stora vanskligheter, såsom ädla metaller, konstföremål, galanteri- och modevaror m. fl., äfvensom samtliga exportartiklar skola däremot enligt gällande bestämmelser angifvas till värdet af trafikanterna själfva.

I *Nederländerna* användas vid beräkning af enhetsvärdena (för varor som icke förtullas efter värde) prislister, upprättade så långt tillbaka i tiden som år 1868, ett förhållande som gifvetvis i hög grad förringar betydelsen af handelsstatistiska värdeuppgifter från detta land.

I *Belgien* utgår tullen efter värde å ett stort antal varor, som därför i handelsstatistiken upptagas med de vid tullbehandlingen fastställda värdena. För öfriga varor bestämmas — dock utan hänsyn till de skiftningar i priser, som betingas af införseln från och utförseln till olika länder — officiella medelvärden, hvilka hvarje år granskas af en af finansministern utsedd kommission af tjänstemän inom departementet, hvarvid som kontroll anlitas börspriser, uppgifter från handelskammare, industriidkare, köpmän m. fl. Vid utförsel angifves i allmänhet värdet.

I *Ungern* och *Italien* sker fastställandet af enhetsvärdena äfvenledes genom permanenta kommissioner.

Den andra metoden, värde dekl aration, innebär att värdet angifves af varuägaren eller dennes ombud vid varornas in- och utförsel. Metoden är införd i *Hamburgs frihamn*, *Bremen*, *England*, *Ryssland* och *Amerikas förenta stater* samt är genom den ofvan nämnda lagen af år 1907 jämväl föreskrifven för *Norge*, hvarjämte den delvis, såsom i det föregående påpekats, tillämpas i *Finland* och *Schweiz*. Deklarationerna underkastas flerstädes, särskildt i *England*, granskning af tulltjänstemän och vederbörande statistiska ämbetsverk, företrädesvis genom att jämföra de uppgifna värdena med marknadspriser, börspriser o. d. Enligt engelska statistiker lära felaktigheter förekomma jämförelsevis sällan i fråga om partigods, hvaremot dekl arationer, som gälla varor med mycket växlande värde, t. ex. modevaror, anses lämna åtskilligt öfrigt att önska i afseende å tillförlitlighet. I *Ryssland* infördes dekl arationsmetoden år 1896 försöksvis i *S:t Petersburgs* guvernementet, men blef redan följande år, med afseende å de tillfredsställande resultat den visade sig gifva, utsträckt öfver hela kejsardömet. Enligt hvad från vederbörande myndighet meddelats, har införandet af metoden i *Ryssland* icke rönt gensagor från affärsmännens sida och ej heller i öfrigt förorsakat några nämnvärda praktiska svårigheter, utan har metoden tvärtom fungerat väl.

Handelsstatistikens publicering.

Jämte de årsredogörelser, som utgöra handelsstatistikens hufvudpublikationer, utgifvas i flertalet länder mera summariska, omedelbart praktiska ändamål tjänande publikationer med kortare mellantider, som regel månadsrapporter, men äfven i vissa länder kvartalsredogörelser. I *Schweiz* utgifvas såväl månads- som kvartalsredogörelser, under det att i *Danmark* endast kvartalsredogörelser förekomma. I *England* publiceras därjämte årligen i mera

kortfattad form en handelsberättelse, som omfattar en tidrymd af 15 år, och i Frankrike utkommer hvarst tionde år en redogörelse för den sistförflutna tioårsperioden med jämförande öfversikter, som gå tillbaka ända till år 1827. Dessutom utgifvas i England dagligen s. k. Bills of Entry, som — utan att kunna kallas handelsstatistiska publikationer i egentlig bemärkelse — innehålla uppgifter om till London och vissa andra hamnar för hvarje dag ankommande fartyg och varor.

I *Finland, Ryssland, England, Frankrike* och *Schweiz*, utgifvas de handelsstatistiska publikationerna af den högsta tullmyndigheten. I *Norge, Danmark, Tyska riket* och *Ungern* publiceras handelsstatistiken af det centrala statistiska ämbetsverket. I öfriga här behandlade länder är handelsstatistiken förlagd till andra ämbetsverk, för hvilka det statistiska arbetet icke är hufvuduppgift, men som i flera fall hafva ledningen af jämväl andra grenar af statistiken.

Vid publiceringen af det handelsstatistiska materialet göres i de flesta länder skillnad emellan generalhandel och specialhandel. Generalhandeln omfattar i allmänhet alla från främmande länder till ett land införda varor, vare sig för förbrukning, förädling eller uppläggning, och alla från landet utförda varor, oafsedt om de äro af inhemskt eller utländskt ursprung, vanligen med undantag af transitrörelsen. Specialhandeln åter innefattar sådana varor, som införas till förbrukning i ett land, vare sig direkt eller från upplag, och för utförseln de varor, som från den fria omsättningen utföras. *General- och specialhandel.*

I *Norge* och *England* upptages i handelsstatistiken endast generalhandeln, men i fråga om utförseln göres skillnad emellan inhemska och utländska varor. I *Ryssland* och *Finland* upptages endast specialhandeln.

Den *schweiziska* handelsstatistiken upptager förutom general- och specialhandel äfven s. k. effektivhandel, som närmast motsvarar hvad i allmänhet förstås med generalhandel. Generalhandeln åter har där en vidsträcktare betydelse, såsom omfattande äfven transitrörelsen.

I flertalet öfriga europeiska länder samt i Amerikas förenta stater göres i statistiken, på sätt nyss nämnts, skillnad mellan generalhandel och specialhandel, men någon fullständig öfverensstämmelse mellan de olika länderna i fråga om innebörden af dessa benämningar samt uppställningen af handelsstatistiken i detta hänseende råder dock ej. Så t. ex. upptagas i *Frankrike* och *Belgien* transitvaror i generalhandeln, hvaremot till specialhandeln vid utförseln hänföras endast inhemska eller nationaliserade utländska varor. I *Tyska riket* skiljer man emellan specialhandel och »Gesamt-Eigenhandel», hvilken senare motsvarar hvad som i allmänhet förstås med generalhandel och alltså icke innesluter transitrörelsen, som särskildt upptages.

Frihamnar finnas numera i Danmark, Tyskland, Österrike och Italien. *Frihamnar.* dessutom äro i Nederländerna, Belgien och Frankrike inrättade s. k. entrepôts, af hvilka några i hufvudsak motsvara frihamnar.

För tvenne af de viktigaste frihamnarna, Köpenhamns och Hamburgs, gälla med afseende å sättet för statistikens åvägbringande i hufvudsak följande bestämmelser.

I koncessionen för den år 1894 öppnade frihamnen i *Köpenhamn* finnes bland annat föreskrifvet, att Köpenhamns frihamns aktiebolag skall vara skyldigt underkasta sig de bestämmelser, som af inrikesministeriet lämnas i syfte att erhålla statistiska uppgifter om trafiken på frihamnen. Dylika uppgifter afgifvas därför af bolaget och insändas till statens statistiska byrå samt redovisas i den officiella handelsstatistiken. Intill år 1897 betraktades frihamnen äfven ur statistisk synpunkt såsom utland, men från och med nämnda år upptages frihamnsrörelsen i landets allmänna omsättning, och till följd häraf användes i frihamnens införsel från och utförsel till främmande länder så vidt möjligt samma uppdelning af varor och länder, som förefinnes i de af tullkamrarna uppgjorda sammandragen. Trafiken på frihamnen upptages emellertid särskildt i den första allmänna öfversiktstabellen af Danmarks handelsstatistik, men i de öfriga tabellerna är frihamnsrörelsen inbegripen i uppgifterna angående Köpenhamn. I fråga om generalhandeln betraktas frihamnen således numera såsom inrikes ort, men med hänsyn till specialhandeln som utrikes ort. I Danmarks handelsstatistik förekommer varufördelning på olika länder endast för generalhandeln. Frihamnen anges vid utförsel från inlandet som bestämmelseland; och då någon skillnad mellan in- och utländska varor ej göres af bolaget vid varornas vidare utförsel från frihamnen, beräknar statistiska byrån de två gruppernas omfattning.

Enligt för *Hamburgs* frihamn gällande bestämmelser skola i regel alla varor, som sjöledes in- eller utföras, skriftligen anmälas, med angifvande af deras beskaffenhet, myckenhet, värde och ursprungs- resp. bestämmelseland. Emottagaren resp. afsändaren är skyldig att anmäla varan. Sådan anmälan skall inlämnas å Hamburgs handelsstatistiska byrå inom 14 dagar efter varornas ankomst resp. inlastning. För omsättningen med utlandet sjöledes tillämpas en särskildt för frihamnen gällande statistisk varuförteckning, fastställd af Hamburgs senat efter rikskanslerns pröfning och godkännande; är en vara ej i förteckningen upptagen, angifves den med dess i handeln vanliga benämning. Värdet upptages efter börsprisen å dagen för införseln resp. inlastningen. För varor, som ej hafva något börspris, upptages varans pris i den in- eller utländska afsändningsorten, med tillägg af frakt, assurans m. fl. omkostnader. I afseende å varornas ursprungs- och bestämmelseländer tillämpas för frihamnsstatistiken enahanda föreskrifter som för Tyska rikets statistik i öfrigt; frihamnen får dock ej i den tyska riksstatistiken anses såsom ursprungsland för andra varor än sådana som blifvit i frihamnen tillverkade eller förädlade, och ej såsom bestämmelseland för andra varor än sådana som skola därstädes uppläggas eller användas eller hvilkas bestämmelseland vid tiden för utförseln till frihamnen icke är känd. Sjöledes införda varor, afsedda att uppläggas eller förbrukas i frihamnen, skola angifvas till införsel och varor, som sjöledes utföras och varit upplagda i frihamnen eller blifvit därstädes tillverkade, angifvas till utförsel, hvaremot varor, som skola sändas genom frihamnen, angifvas till transit.

Anm. För de i kommitténs betänkande och förestående redogörelse intagna uppgifterna om handelsstatistiken i främmande länder ha i främsta rummet användts officiella statistiska publikationer, lagar och författningar för de olika länderna, äfvensom ett icke ringa antal skriftligen och muntligen inhämtade upplysningar. Vid sidan af dessa källor ha följande publikationer företrädesvis begagnats:

Bulletin de l'Institut international de statistique.

Die Grundlagen der Handelsstatistik einiger fremder Staaten. Bearbeitet im Kaiserlichen Statistischen Amte von Otto Richter. (Vierteljahrshefte zur Statistik des Deutschen Reichs. Jahrg. IX, 1900; X, 1901).

On the Accuracy and Comparability of British and Foreign Statistics of International Trade. Report of a Committee appointed by the British Association (British Association Reports 1904, 1905).

Norska Toldlovkommissionens Indstilling IV. Udkast til Lov om Toldvæsenet med Motiver. Den 10 april 1901.

Norsk Odelstingsproposition 1906/07 nr. 17 angaaende udfærdigelse af lov angaaende tilveiebringelse af opgaver til den officielle statistik. Den 2 mars 1907.

Betänkande af finska komitén för afgifvande af förslag till förändradt system för handelsstatistiken den 8 maj 1883.

Betänkande af finska komitén för omorganisation af landets officiella statistik. II. Handel och sjöfart. Den 15 maj 1903.

F. W. R. Zimmermann. Die deutsche Handelsstatistik in ihrer geschichtlichen Entwicklung und ihrem derzeitigen Stand. (Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik, III. Folge, Bd. 35, 1908).

W. v. Loefen. Zur Reform der deutschen Handelsstatistik. Vorschläge. Berlin 1905.